

**OCENA I EFEKTY
PRZEBIEGU PROCESU INFORMOWANIA
SPOŁECZEŃSTWA
I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH**
dotyczących

„Harmonogramu i programu prac związanych
ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami
dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań,
które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych”

wersja finalna poprawiona

Kraków, 2007

OCENA I EFEKTY PRZEBIEGU PROCESU INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH dotyczących

„Harmonogramu i programu prac związanych
ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami
dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań,
które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych”

Wykonawca

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
Oddział w Krakowie

Autorzy

Roman **Konieczny**
Małgorzata **Siudak**

dr inż. Tomasz Walczykiewicz

Kierownik Zakładu Systemów Wodnogospodarczych
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
Oddział w Krakowie

Spis Treści

Wstęp	7
Metoda oceny działań	8
Ocena zastawanych metod konsultacji społecznych i Działań informacyjnych	9
Badania ankietowe	9
Grupy adresatów.....	9
Rozpowszechnianie ankiet	10
Ilość rozesłanych ankiet przez RZGW.....	10
Ilość rozesłanych ankiet z podziałem na grupy użytkowników	10
Ilość rozesłanych ankiet w rozbięciu na formy dystrybucji.....	11
Zwrot ankiet.....	13
Efektywność metod rozpowszechniania	15
Sugestie dotyczące zastosowanej metody – badania ankietowe	16
Sposób przygotowania.....	16
Struktura i treść ankiety	16
Uwagi dotyczące sposobu dystrybucji ankiety	18
Uwagi dotyczące stopnia zwrotu ankiet.....	18
Syntetyczna ocena metody – badania ankietowe.....	19
Prawidłowość rozwiązania	19
Uzyskany efekt	19
Koszt działania.....	19
Ocena metody przez pracowników RZGW	20
Posiedzenia Komisji ds. Udziału Społeczeństwa i Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych	20
Skład Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa	20
Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego.....	20
Stałe Komisje ds. Udziału Społeczeństwa	21
Ilość zorganizowanych spotkań.....	22
Dorzecze Odry – ilość spotkań, frekwencja i efekty.....	22
Dorzecze Wisły – ilość spotkań, frekwencja i efekty	22
Sugestie dotyczące zastosowanej metody.....	23
Ocena konsultacji poprzez rady gospodarki wodnej i komisje ds. udziału społeczeństwa.....	24
Prawidłowość rozwiązania	24
Uzyskany efekt	24
Koszt działania.....	24
Ocena metody przez pracowników RZGW	25
Pozostałe spotkania konsultacyjne (spotkania, szkolenia, seminaria)	25
Charakterystyka spotkań organizowanych dla pozyskania uwag do konsultowanego dokumentu	25
Dorzecze Wisły – charakter spotkania, ilość uczestników i ich rodzaj.....	26
Dorzecze Odry – charakter spotkania, ilość uczestników i ich rodzaj.....	26
Ocena konsultacji poprzez tzw. „inne spotkania konsultacyjne”.....	27
Prawidłowość rozwiązania	27
Uzyskany efekt	27
Koszt działania.....	27
Ocena metody przez pracowników RZGW	27
Działania edukacyjne dotyczące RDW, procesu planowania, udziału społeczeństwa	28
Spotkania informacyjne, seminaria i konferencje.....	28
Ulotki i broszury	29
Broszury informacyjne przygotowane przez poszczególne RZGW:	29
Portale internetowe	29
Poczta elektroniczna	30
Wystawy	30
Plakaty	30
Linia telefoniczna	30
Inne	30

Ocena działań z zakresu informowania i edukacji.....	31
Prawidłowość rozwiązania	31
Uzyskany efekt	31
Koszt działania.....	31
Ocena metody przez pracowników RZGW	32
Działania medialne.....	33
Sugestie dotyczące zastosowanej metody.....	34
Ocena podjętych działań medialnych	35
Prawidłowość rozwiązania	35
Uzyskany efekt	35
Koszt działania.....	35
I Krajowe Forum Wodne	35
Ocena przygotowania i przebiegu I Krajowego Forum Wodnego.....	36
Rola Krajowego Forum Wodnego	36
Cele spotkania.....	37
Skład Forum.....	38
Sposób organizacji.....	38
Ocena pracy i kosztów poszczególnych działań.....	39
Wnioski ogólne	41
Uwaga końcowa.....	42
<i>Aneks 1. Podsumowanie organizacji i prowadzenia I Krajowego Forum Wodnego.....</i>	<i>43</i>

WSTĘP

Raport jest realizacją II części pracy zatytułowanej „I tura konsultacji społecznych w ramach planowania gospodarowania wodami – analiza zgłoszonych uwag i opinii, ocena przebiegu procesu, opracowanie sprawozdania oraz opublikowanie broszury informacyjnej podsumowującej I Krajowe Forum Wodne” realizowanego na podstawie umowy nr. KZGW-DPZWpgw/13/2007/BD zawartej pomiędzy Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, a Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Krakowie dnia 23.08.2007 r. Zawiera on ocenę metod zastosowanych w procesie konsultacji i informowania przy realizacji I fazy konsultacji społecznych.

Raport został zrealizowany na podstawie informacji o różnych formach działań konsultacyjnych i informacyjnych prowadzonych przez zespoły regionalnych zarządów w okresie od 22 grudnia 2006 do 22 czerwca 2007 r., kosztach i zatrudnieniu osób realizujących zadania z zakresu konsultacji oraz o ocenach tego procesu przez pracowników. Raport mógł powstać dzięki pomocy pracowników regionalnych zarządów gospodarki wodnej, którym w tej formie autorzy raportu chcą podziękować. W szczególności dotyczy to: Kseni Starzec-Wiśniewskiej (RZGW Gliwice), Barbary Chammas i Anny Bukowiec (RZGW Kraków), Ewy Page i Anity Radziszewskiej (RZGW Warszawa), Janusza Topiłko (RZGW Gdańsk), Łukasza Szałaty (RZGW Wrocław), Michała Misiewicza (RZGW Poznań), Marii Jutrzenki-Trzebiatowskiej (RZGW Szczecin), Barbary Dębiec (KZGW).

METODA OCENY DZIAŁAŃ

Ocena skuteczności i efektywności działań podjętych dla konsultacji dokumentu „Harmonogram i program...” została oparta na danych uzyskanych z od pracowników RZGW przy pomocy specjalnego formularza. Formularz zawierał prośbę o:

- oszacowanie poniesionych kosztów na poszczególne działania
- oszacowanie obciążenia kadrowego (na osoby zatrudnione w RZGW na etacie)
- ocenę zaangażowania osób spoza RZGW (pomagających w realizacji poszczególnych działań)

Ponadto każdy z pracowników dokonał własnej oceny skuteczności i efektywności zastosowanych metod oraz opisał wyjaśnienia do tej oceny.

Nie wszystkie informacje były łatwe do zinterpretowania. Ocena zaangażowania kadrowego stanowi tego dobry przykład.

Raport zawiera opis poszczególnych metod zastosowanych w czasie konsultacji dokumentu i metod wdrażanych jako działania wspierające. Każdy z opisów obejmuje:

- opis efektu zastosowanej metody
- sugestie dotyczące prawidłowości rozwiązania
- syntetyczną ocenę na którą składają się cztery elementy: prawidłowość zastosowania, uzyskany efekt i koszt oraz ocena własna przez pracowników.

Taka charakterystyka pozwala na ocenę metody z różnych punktów widzenia.

Dodatkowo autorzy, przy podsumowaniu stosowanych przez RZGW technik starali się zaproponować rozwiązania możliwe do zastosowania przy następnej turze konsultacji.

OCENA ZASTOWANYCH METOD KONSULTACJI SPOŁECZNYCH I DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH

BADANIA ANKIETOWE

Podstawą badań ankietowych był kwestionariusz opracowany i wydrukowany w Departamencie Zasobów Wodnych Ministerstwo Środowiska. Ankiety rozesłane zostały na terenie wszystkich RZGW do ustalonych wcześniej grup adresatów. Metoda dystrybucji ankiet dobierana była w każdym RZGW oddzielnie, w zależności od warunków w danej jednostce.

Grupy adresatów

Ankieta adresowana była do kilku głównych grup zawodowych: administracji samorządowej (gminnej, powiatowej i wojewódzkiej), użytkowników, administracji rządowej, organizacji pozarządowych (NGO) i ekspertów.

Wyszczególnienie grup adresatów

1. administracja samorządowa: gminna, powiatowa i wojewódzka reprezentowana m.in. przez urzędy miast i gmin, stowarzyszenia miast i gmin, starostwa powiatowe i związki powiatów, urzędy marszałkowskie, wojewódzkie zarządy melioracji i urzędzeń wodnych, sejmiki samorządowe
2. administracja rządowa: urzędy wojewódzkie, WIOŚ, Sanepid, PIG, ODR, Stacje Chemiczno-Rolnicze, ARiMR, Agencje Rynku Rolnego, Państwowa Straż Rybacka, Dyrekcje Lasów Państwowych, Dyrekcje Parków Narodowych, Dyrekcje Parków Krajobrazowych, WFOŚiGW, Urzędy Morskie, Generalne Dyrekcje Dróg Krajowych i Autostrad, straż Ochrony Przyrody, Inspekcja Ochrony Roślin.
3. użytkownicy: produkcja (przemysł, elektrownie wodne..), rolnictwo i hodowla (gospodarstwa rybackie, izby rolnicze, leśnictwo), usługi komunalne (publiczne i niepubliczne zakłady i spółki wodno-kanalizacyjne), usługi i handel (w tym stowarzyszenia zawodowe i branżowe),
4. ekologiczne organizacje pozarządowe
5. inne: instytuty naukowo-badawcze, członkowie Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa, stowarzyszenia, instytucje użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki i placówki pozaszkolne, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Domy Pomocy Społecznej, domy dziecka, biblioteki, policja, PSP itp.)

Poszczególne RZGW indywidualnie decydowały o tym, w jakiej ilości do poszczególnych grup (ustalonych wcześniej przez Zespół ds. Udziału Społeczeństwa powołany przez DZW w Ministerstwie Środowiska) dostarczą ankiety na swoim terenie.

Rozpowszechnianie ankiet

Ilość rozesłanych ankiet przez RZGW

Łącznie wszystkie RZGW rozesłały lub w różny sposób przekazały do adresatów około 14372 ankiety, z czego w dorzeczu Wisły 8244, a w dorzeczu Odry 6128.

Ponadto z informacji przekazanych przez RZGW wiadomo, że ankiety były powielane (nie znana jest ilość skopiowanych w ten sposób egzemplarzy).

Zestawienie ilości ankiet rozesłanych do adresatów z podziałem na RZGW i obszary dorzeczy. W tabeli poniżej nie uwzględniono obszarów dorzeczy międzynarodowych, gdyż nie ma takich informacji.

	Liczność	Udział RZGW w dystrybucji ankiet na obszarze dorzecza [%]
Dorzecze Wisły		
RZGW Gliwice	1922	23,3
RZGW Gdańsk	640	7,8
RZGW Kraków	2000	24,3
RZGW Warszawa	3682	44,7
Łącznie	8244	
Dorzecze Odry		
RZGW Gliwice	1918	31,3
RZGW Poznań	1001	16,3
RZGW Szczecin	1209	19,8
RZGW Wrocław	2000	32,6
Łącznie	6128	

Ilość rozesłanych ankiet z podziałem na grupy użytkowników

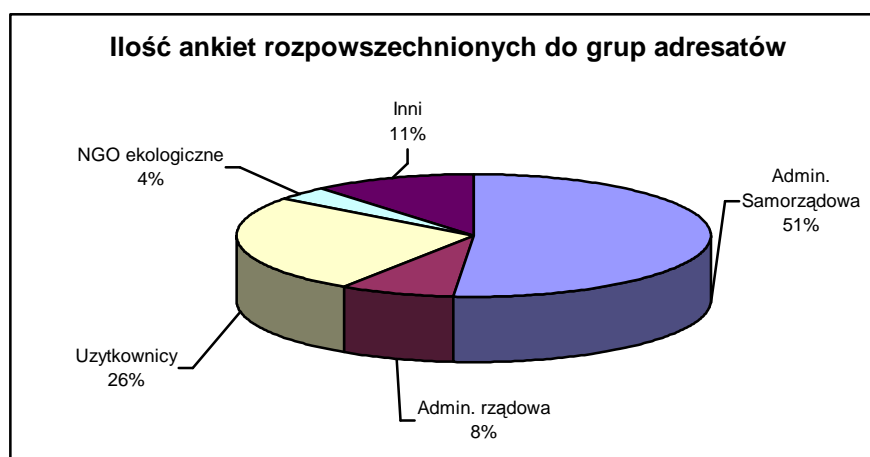
Łącznie na terenie Polski rozesłano do poszczególnych grup użytkowników:

Administracja samorządowa: gminna (5247 ankiet), powiatowa (1455 ankiet) i wojewódzka (698 ankiet).	7400 ankiet
Administracja rządowa: urzędy wojewódzkie 169, inspektoraty ochrony środowiska 53, parki narodowe i krajobrazowe 74, lasy państwowe 389, Sanepid 28, stacje chemiczno-rolnicze 15, państwowa straż rybacka i inspektoraty rybackie 4, instytucje takie, jak: ARiMR, WFOŚ, NFOŚiGW, GIOŚ, PIG, ODR, CDR, ANR, GDDKiA – 356 ankiet.	1088 ankiet
Użytkownicy: produkcja (przemysł, elektrownie wodne, mleczarnie itp.) – 734, rolnictwo, hodowla, gosp. rybackie, izby i tow. rolnicze – 264, spółki wodne – 51, usługi komunalne – 719, inne usługi i handel (turystyka, rekreacja, stowarzyszenia) – 691, mieszkańcy (ankiety wyłożone w miejscach publicznych, rozpowszechniane przez inspektoraty RZGW) – 1326.	3785 ankiet

Organizacje pozarządowe (NGO) ekologiczne –	509 ankiet
Inni – szkolnictwo (w tym wyższe), jednostki badawcze i naukowe – 343, poprzez członków rad gospod. wodnej regionów wodnych i komisji ds. udziału społeczeństwa, na spotkaniach i konferencjach, do instytucje użyteczności publicznej – 857, członkowie Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa – 166, członkowie Rad Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego – 224.	1590 ankiet

Najwięcej ankiet zostało wysłanych do przedstawicieli administracji samorządowej (51%) i do użytkowników (26%). Do grupy „inni” wysłano 11% ankiet, do administracji rządowej 8%, a do organizacji ekologicznych 11%.

Wśród administracji samorządowej większość ankiet (70,9%) zostało rozesłanych do gmin, 19,7% do powiatów, a 9,4% do województw.

W dorzeczu Wisły najwięcej ankiet rozesłano do przedstawicieli administracji samorządowej (56%), 24% do różnych grup użytkowników, do NGO ekologicznych – 2%, do innych grup – 10%, a do administracji rządowej – 8%.

W dorzeczu Odry najwięcej ankiet rozesłano do przedstawicieli administracji samorządowej (46%), 29% do różnych grup użytkowników, do NGO ekologicznych – 5%, do innych grup – 13%, a do administracji rządowej – 7%.

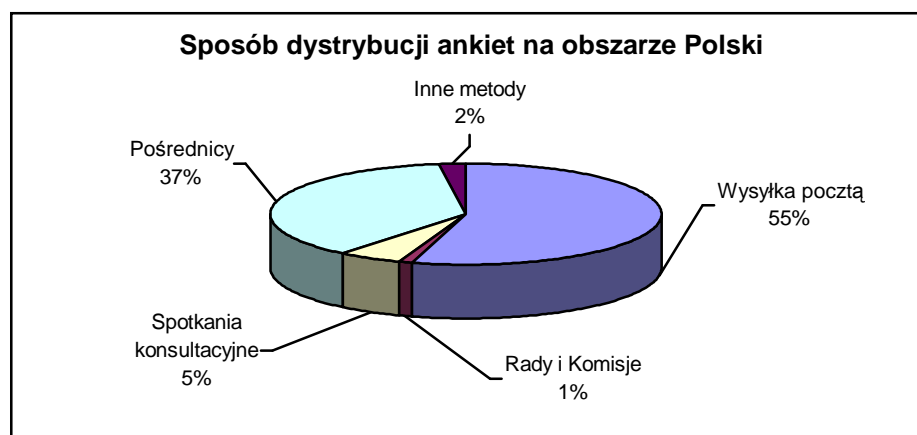
Ilość rozesłanych ankiet w rozbiciu na formy dystrybucji

RZGW korzystały z różnych sposobów dystrybucji ankiet do odbiorców. Jak już wcześniej wspomniano z uwagi na brak możliwości kadrowych wybierano głównie dystrybucję za pośrednictwem poczty. Ankiety rozdawane były także na spotkaniach konsultacyjnych i innych (spotkaniach, seminariach, szkoleniach organizowanych przez inne instytucje i organizacje), pewna ilość ankiet została rozpowszechniona poprzez ankieterów (najczęściej pracowników zarządów zlewni) oraz wyłożona w miejscach publicznych (w siedzibach RZGW i w urzędach gmin). Z informacji uzyskanych z RZGW wynika, że ankietę wraz z dokumentami konsultacyjnymi została udostępniona na stronach internetowych poszczególnych RZGW, jednak z tej drogi, jak na razie skorzystało zaledwie kilka osób.

Ankiety zostały dodatkowo (przez KZGW) rozdane wszystkim uczestnikom I Krajowego Forum Wodnego (85 osób obecnych na spotkaniu na 102 zaproszone) oraz

1500 egzemplarzy wraz z broszurą informacyjną dołączone zostało do kwartalnika „Problemy Ocen Środowiskowych”.

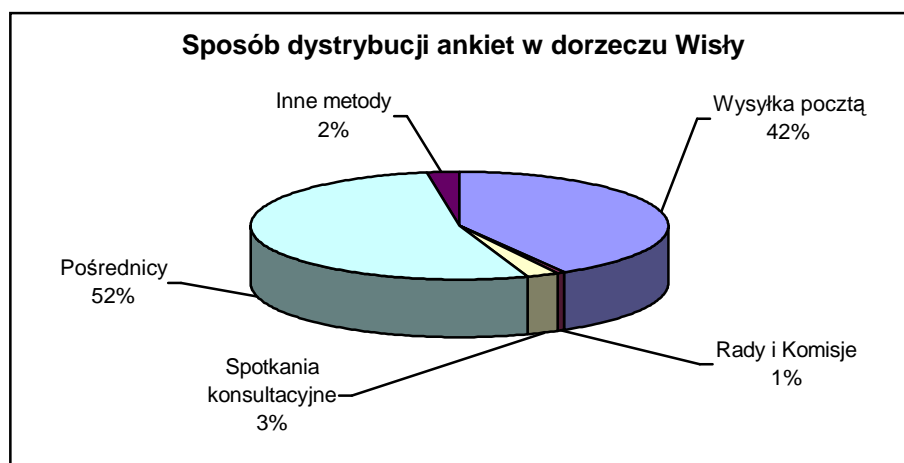
Podsumowując, większość ankiet została rozesłana do adresatów pocztą (55%), znaczną ilość ankiet (37%) przekazano przez pośredników (zarządy zlewni- jednostki terenowe RZGW, ankieterów – wolontariuszy, urzędy gmin, ODR-y, członków Rad Regionów Wodnych), 5% rozdano na spotkaniach konsultacyjnych, 2% zostało wyłożone w miejscach publicznych, a 1% na posiedzeniach Rad Regionów Wodnych i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa.

Rozpowszechnianie ankiet w dorzeczu Wisły

Sposoby rozpowszechniania ankiet przez poszczególne RZGW w dorzeczu Wisły

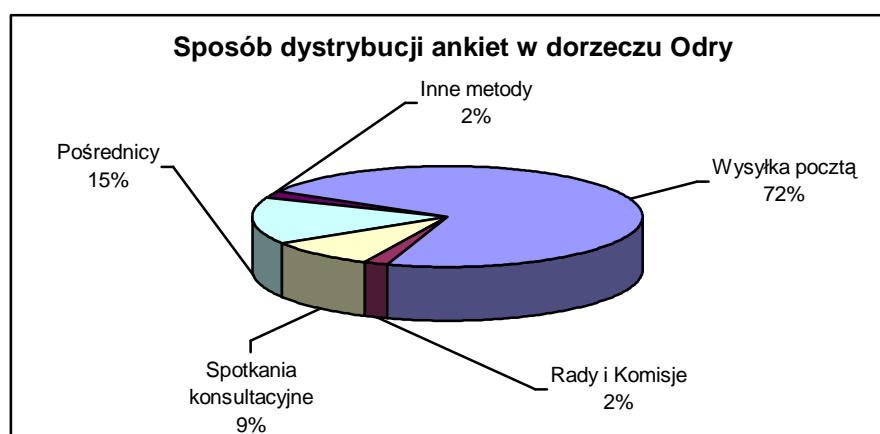
	Poczta	RGWRW, Komisje	Spotkania konsultacyjne	Pośrednicy	Inne metody	Suma
RZGW Gdańsk	522	19	99	0	0	640
RZGW Warszawa	0	0	0	3750	0	3750
RZGW Kraków	1150	0	51	599	200	2000
RZGW Gliwice	1810	25	73	76	0	1984
suma	3482	44	223	4425	200	8374

Rozpowszechnianie ankiet w dorzeczu Odry

Sposoby rozpowszechniania ankiet przez poszczególne RZGW w dorzeczu Odry

	Poczta	RGWRW, Komisje	Na innych spotkaniach konsultacyjnych	Przez pośredników	Inne metody	suma
RZGW Szczecin	387	60	356	273	134	1210
RZGW Poznań	710	31	130	130	0	1001
RZGW Wrocław	1540	0	0	460	0	2000
RZGW Gliwice	1805	25	72	76	0	1978
suma	4442	116	558	939	134	6189

Zwrot ankiet

Ustalenie rzeczywistego stopnia zwrotu ankiet, zarówno dla poszczególnych RZGW, jak i dla różnych metod dystrybucji jest praktycznie niemożliwe. Jest kilka przyczyn, które utrudniają taką ocenę:

- Rozesłane pocztą ankiety nie zawsze wracały do tego RZGW, które je wysłało. Część z nich (można tak przypuszczać) trafiała do Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, ponieważ głównym adresem kontaktowym na ankiecie jest adres KZGW.
- Rozdane w czasie spotkań ankiety nie zawsze były zwracane na spotkaniu, a z podobnych, jak w poprzednim punkcie powodów nie wracały również do właściwego RZGW. Odsyłane były pocztą na adres KZGW.
- wyłożone w miejscach publicznych ankiety również częściowo były zwracane do KZGW.
- KZGW rozesała również 1500 ankiet jako tzw „wrzutki” do „Przeglądu Ocen Środowiskowych”. Trudno powiedzieć ile z nich zostało wypełnionych i z jakich regionów.

Wymienione przyczyny powodują, że ustalenie skuteczności poszczególnych metod dystrybucji jest prawie niemożliwe. Pomimo to podjęto próbę takiej oceny, trzeba jednak zaznaczyć, że jest ona przybliżona.

Zwrot ankiet w dorzeczu Wisły

W dorzeczu Wisły największy procent zwrotów ankiet (liczba zwróconych ankiet rozesłanych jakąś metodą do całkowitej liczby zwrotów) uzyskano przy dystrybucji „przez pośredników” 46%, i za pośrednictwem poczty 45%. Z ankiet rozdawanych na spotkaniach konsultacyjnych zwrot wynosił 7%, natomiast tylko 2% ankiet, które zostały zwrócone otrzymano za pośrednictwem Rad GWRW i Stałych Komisji ds. Udziału Społeczeństwa.

Zwrot ankiet w dorzeczu Odry

W dorzeczu Odry największy procent zwrotów ankiet otrzymano za pośrednictwem poczty 63%, przez pośredników 18%, na spotkaniach 16%, natomiast tylko 3% ankiet, które zostały zwrócone otrzymano za pośrednictwem Rad GWRW i Stałych Komisji ds. Udziału Społeczeństwa.

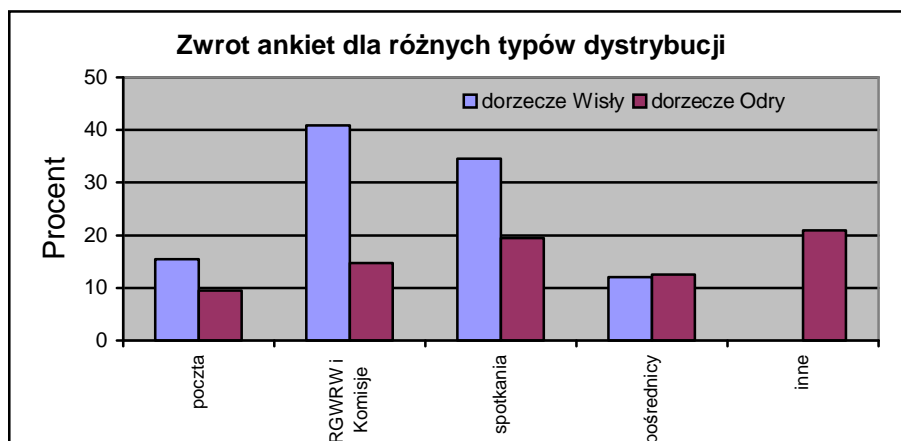
Największy procent zwrotu ankiet (w stosunku do rozprawdzonych na swoim obszarze) uzyskało RZGW w Poznaniu 19,2%, RZGW w Szczecinie 15,2%, RZGW we Wrocławiu 8,3% i RZGW w Gliwicach 7,7%.

Na wykresie poniżej podano zestawienie procentu zwrotów ankiet do poszczególnych RZGW w zależności od sposobu dystrybucji.

Efektywność metod rozpowszechniania

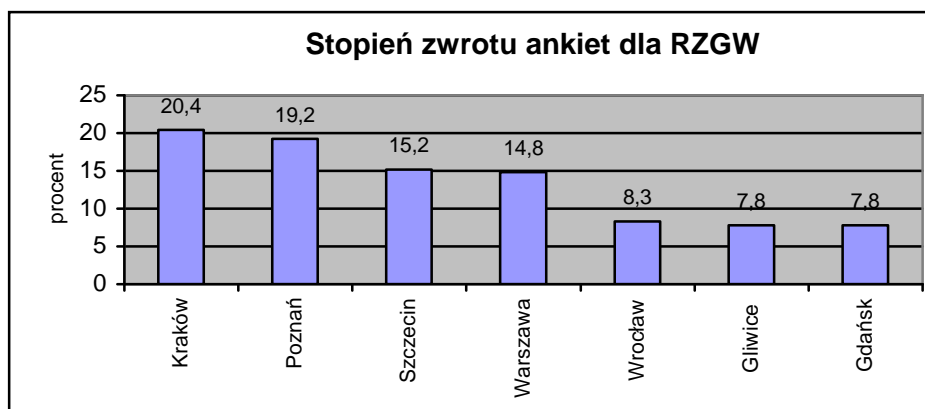
Policzenie efektywności poszczególnych metod jest dosyć trudne z powodów opisanych na początku tego podrozdziału. Jednak dla obu dorzeczy policzono procent zwrotu ankiet dla poszczególnych metod (ilość ankiet zwróconych do całkowitej ilości ankiet dystrybuowanych określoną metodą).

Patrząc na wykres można wyciągnąć następujące wnioski:

- dla dorzecza Odry najskuteczniejszą metodą dystrybucji okazały się metody z kategorii „Inne” (w tym przypadku było to wyłożenie ankiet w urzędzie). Trzeba jednak pamiętać, że tą metodą rozpowszechniono tylko 134 ankiety. Następną, najbardziej efektywną metodą było rozdawanie ankiet na spotkaniach RGWRW oraz innych spotkaniach konsultacyjnych – ich skuteczność sięga 20%. Skuteczność dystrybucji poczta nie przekroczyła dla tego dorzecza 10%.
- dla dorzecza Wisły najskuteczniejsze okazało się, podobnie jak dla Odry, rozdawanie ankiet na spotkaniach. Skuteczność tej metody była na tym obszarze dużo wyższa i wyniosła ponad 40% dla spotkań RGWRW.

Największy procent zwrotu ankiet (w stosunku do rozprawdzonych na swoim obszarze) uzyskało RZGW w Krakowie 20,4%, średni zwrot dla całej Polski to około 12,8%. Oszacowanie zwrotów na poszczególne RZGW zawiera wykres poniżej.

Sugestie dotyczące zastosowanej metody – badania ankietowe

Ankiety można ocenić z wielu punktów widzenia, ale do najważniejszych w tym przypadku należą:

- sposób przygotowania badań ankietowych
- struktura i treść ankiety
- sposób rozpowszechniania ankiety

Sposób przygotowania

Badania ankietowe są procesem badawczym i powinny być planowane na podobnych zasadach, jak każde badanie. Plan badań ankietowych powinien zawierać:

- ustalenie celu badania (po co są robione, jakie informacje chcemy zgromadzić i do czego te informacje mają służyć)
- wybór grupy (grup) docelowych (zawodowych, wiekowych itd., do których chcemy dotrzeć z ankietą)
- wybór obszaru, na którym chcemy przeprowadzić badania
- zaprojektowanie pytań (które powinny gwarantować zebranie interesujących nas informacji) z jednoczesnym zaprojektowaniem sposobu kodowania odpowiedzi do analizy
- przeprowadzenie pilotażu na wybranej grupie (sprawdzenie, zarówno sposobu ankietowania, jak i skuteczności ankiety oraz wyłapanie błędów jakie zawiera)
- zaplanowania sposobów dystrybucji ankiet
- zaplanowanie wyprzedzającego poinformowania potencjalnych respondentów, że zostanie przeprowadzone badanie
- zaplanowanie sposobu analizy wyników
- ustalenie sposobów wykorzystania wyników badań zgodnie z założonymi celami.

Tak przygotowana procedura gwarantuje, że wysiłek i wydatki związane z badaniami ankietowymi nie pójdą na marne.

Z pewnością w przypadku ankiety przeprowadzonej w ramach pierwszej tury konsultacji przy wdrażaniu RDW taki plan nie został opracowany. Spowodowało to spore trudności i konieczność pewnej improwizacji w czasie dystrybuowania ankiety, odbioru wypełnionych kwestionariuszy i prowadzonych analiz. Konsekwencją jest stosunkowo niski zwrot ankiety, trudności w interpretacji wyników i prawie zupełny brak możliwości oceny efektywności przeprowadzonego badania.

Struktura i treść ankiety

Każda ankieta powinna składać się z kilku elementów: wprowadzenia, właściwej ankiety zawierającej pytania i tzw. metryczki.

Wprowadzenie – wyjaśniające ankietowanemu cel badania i sposób jego wykorzystania przez prowadzących badania. Wprowadzenie powinno wyjaśniać:

- co jest przedmiotem badania,

- kto przeprowadza badanie i jaką funkcję pełni w procesie, którego elementy są tematem ankiety,
- kto finansuje badania,
- krótką notatkę na temat ważności tych badań – do czego służą,
- co stanie się z wynikami badań – jak zostaną wykorzystane,
- w jaki sposób respondent został wyselekcjonowany,
- informacja o anonimowości badania (w niektórych przypadkach ankiety nie są anonimowe).

Celem wprowadzenia jest przekonanie respondenta, że warto wypełnić ankietę. Przygotowana do celów konsultacji „Harmonogramu i programu prac...” ankietą nie spełnia tych warunków. Poza ogólnie sformułowanym przedmiotem badania, wstęp nie informuje potencjalnych ankietowanych, kto i w jakim celu przeprowadza ankietę, nie mówi nic o jej ważności i o sposobie wykorzystania wyników. Przede wszystkim nie informuje o instytucjach przeprowadzających badanie (RZGW, KZGW), których kompetencje w zakresie wdrażania RDW sporej części respondentów z pewnością nie są znane. Efektem braku tych elementów może być niski zwrot wypełnionych ankiet.

Właściwa ankietą. Niewiele pytań zawartych w ankiecie nie zawiera błędów. Są to błędy różnego rodzaju: począwszy od pytań, których sens i cel jest trudny do zrozumienia, poprzez zadawanie dwóch pytań w jednym, aż do pytań, w których nie określono do końca, co należy zrobić, by dobrze zapisać odpowiedź. Przykładem pierwszego z wymienionych błędów mogą być pytania 1, 2, 4, 5.

Pytania 1,2,4,5. Trudno zrozumieć, jaki był cel zadawania wszystkich tych pytań. Jaką wiedzę można posiadać np. z odpowiedzi na pytanie: Czy znajome są Panu/Pani problemy gospodarki wodnej? I w czym odpowiedzi na to pytanie pomoże w dalszych pracach. To pierwsza sprawa, druga to niejasność pytań, utrudniająca badanym jednoznaczną odpowiedź na nie i uniemożliwiająca ankietującym interpretację odpowiedzi. Nie wiadomo bowiem, co odpowiedzieć na pytanie „Czy kiedykolwiek wcześniej spotkał się Pan z zagadnieniami ochrony wód”. Istnieje poważne ryzyko, że część respondentów uzna, że pytanie dotyczy dowolnych doświadczeń w tym zakresie, również kontaktu przez artykuły prasowe, a inna część badanych, że dotyczy to wyłącznie jego aktywności zawodowej. Trudno, z tego powodu interpretować w rozsądny sposób zawartą w odpowiedziach treść.

Byłoby znacznie lepiej, gdyby pytanie dotyczyło kontaktu z tymi problemami, ale właśnie z pozycji aktywności zawodowej. Mogłoby wtedy brzmieć: „Czy w swojej pracy zawodowej stykałeś się z problemami gospodarki wodnej. A jeśli tak, to jakie to były zagadnienia: ochrona jakości wód, zaopatrzenie w wodę, ograniczanie skutków powodzi, przeciwdziałanie suszy, inne”. Odpowiedź na takie pytanie umożliwiłaby zdobycie informacji ilu respondentów ma kontakt z problemami gospodarowania wodą i z jakimi problemami.

Innym przykładem może być pytanie 7, w którym nośniki informacji (media) pomieszczone zostały z formami (artykuły, ogłoszenia). Dlaczego mamy wybierać pomiędzy „ogłoszeniami w ogólnopolskich stacjach radiowych” i „audycjami w lokalnych stacjach radiowych”. Autorom zapewne chodziło o media, a wtedy pytanie dotyczyć powinno: radia lokalnego, radia regionalnego, TV, prasy, Internetu, a nie wybranych form przekazu informacji z nimi związanych. Przytoczone pomieszczenie nośników informacji i form dziennikarskich czyni te pytania i intencje autorów

niezrozumiałymi, a w konsekwencji powoduje dylematy badanego, który nie wie, co ma odpowiedzieć.

Nie rozwodząc się szczegółowo nad poszczególnymi błędami, powstaje wiele wątpliwości nad możliwością wykorzystania i prawidłowej interpretacji odpowiedzi na pytania: 1, 2, 4, 6, 7, 10, 17. Niestety są to najważniejsze merytorycznie pytania w ankiecie.

Metryczka. Metryczka zawiera zwykle pytania pomagające scharakteryzować w jakiś sposób badaną grupę. Metryczka powinna być krótka i nie wnikać zbyt w prywatność badanych. W przypadku ankiety używanej w I turze konsultacji metryczka jest zbudowana prawidłowo, poza faktem, że nie zawiera pytania, które pozwoliłoby zidentyfikować do jakiej grupy docelowej należy badany (samorząd, administracja państwowa itd.). To poważnie utrudnia możliwość oceny, czy zwroty pochodzą od wszystkich docelowych grup i w jakiej proporcji.

Uwagi dotyczące sposobu dystrybucji ankiety

Sposób dystrybucji nie został, w przypadku analizowanej ankiety zaplanowany dla obszaru całej Polski lub dla obszarów dorzeczy. Przykładem jest dystrybucja ankiet do grup użytkowników na terenie różnych RZGW, która nie była jednorodna. Zarówno, co do stosowanych form dystrybucji, jak i ilości ankiet rozprawdzonych do poszczególnych grup docelowych. Są to ogromne różnice przekraczające często kilkadziesiąt procent – pokazuje to zestawienie, ile maksymalnie, a ile minimalnie przekazano ankiet do poszczególnych grup w różnych RZGW.

	Administracja samorządowa	Administracja państwowa	Użytkownicy
Minimalny procent przekazanych ankiet	23,7	3,8	30,8
Maksymalny procent przekazanych ankiet	62,2	13,4	72,5

Wynika to z pewnością z różnic w wielkości obszarów, na których działają RZGW, struktury gospodarczej itd. Ale plan działań ankietowych powinien zawierać takie różnice i określać w jakiej proporcji do każdej z grup na terenie poszczególnych RZGW będą kierowane ankiety. Wymaga to dokładnego określenia planu dystrybucji.

Brak takiego planu w połączeniu z brakiem możliwości zidentyfikowania poprzez pytanie w ankiecie, do jakiej grupy należy wypełniająca ankietę osoba powoduje, że nie ma możliwości zidentyfikowania różnic w odpowiedziach przez reprezentantów poszczególnych grup.

Uwagi dotyczące stopnia zwrotu ankiet

Na zwrot ankiety wpływa wiele czynników. Jednym z nich jest sposób dystrybucji. Zakłada się zwykle, że ankietą rozesłaną bez powiadomienia daje zwrot około 5% –max

do 10%. W przypadku badań ankietowych prowadzonych w I fazie konsultacji ankiety wysyłane były do ściśle wyselekcjonowanych grup, które mają pewien kontakt z gospodarką wodną lub ochroną środowiska. W tej sytuacji można by się spodziewać zwrotu na poziomie do 20% rozesłanych formularzy. I kilka RZGW taki efekt uzyskało.

Lepsze efekty można uzyskać np. poprzez wdrożenie następującej procedury rozesłania formularzy ankietowych:

- rozesłanie powiadomienia informującego o przygotowaniu ankiety (cele ankiety, sposób wykorzystania itd.)
- rozesłanie ankiety
- przypomnienie o odesłaniu ankiety (czasem z powtórным wysłaniem formularza)

Taka metoda pozwala na uzyskanie wyższego zwrotu ankiet – na poziomie do 50%.

Syntetyczna ocena metody – badania ankietowe

Prawidłowość rozwiązania

Wybór ankiety dystrybuowanej szeroko do anonimowych odbiorców, jako metody konsultacji „Harmonogramu i programu prac...” i działań nie wydaje się prawidłowy. Trudno przy tak złożonym zagadnieniu, jak założenia wieloletniego planu, zbudować ankietę, która umożliwi uzyskanie odpowiedzi, na pytanie które z elementów planu są prawidłowe, a które nie, które z nich zostały dobrze zaplanowane w czasie, a które wg respondentów są zaplanowane źle. Ankieta służy raczej, w takim przypadku, jak opisywany, do pozyskania informacji o preferencjach lub oczekiwaniach różnych grup respondentów. I takie odpowiedzi zostały zebrane dzięki kilku otwartym pytaniom.

Uzyskany efekt

Można powiedzieć, że w sposób bezpośredni nie uzyskano założonego efektu, jakim jest konsultacja harmonogramu i programu prac. Ankieta pozwoliła natomiast zgromadzić ogromną ilość interesujących i niezbędnych w dalszej pracy uwag dotyczących potrzebnych różnym grupom informacji o samym procesie planowania, jego priorytetach oraz planowanych zmianach w zakresie stosowanych metod ochrony i kształtowania jakości środowiska wodnego.

Podsumowując, można powiedzieć, że pośrednio uzyskano ocenę programu działania, gdyż ilość wyrażonych w ankiecie oczekiwań i potrzeb w zakresie informacji sugeruje konieczność zmiany programu poprzez dołożenie do niego zadania „informowanie o podstawach i zaawansowaniu procesu planowania”. Wstępnie można by założyć, że zadanie to powinno trwać przez cały czas wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej.

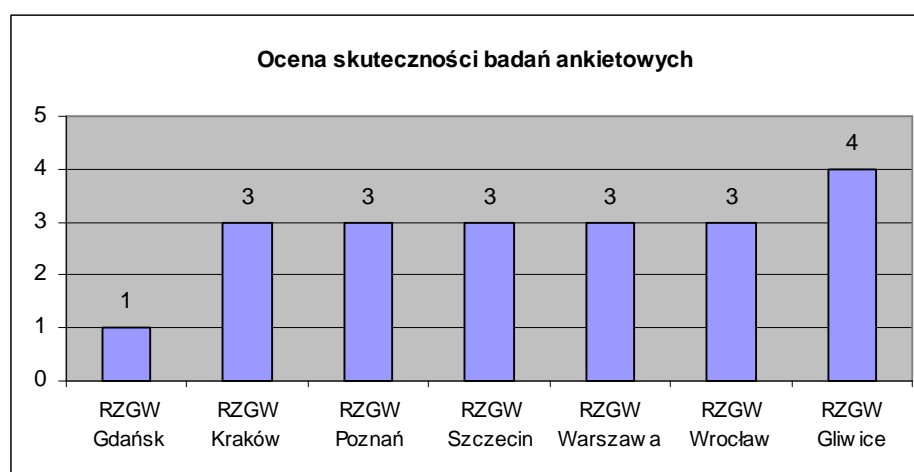
Koszt działania

Szacuje się, że na przygotowanie, dystrybucję i gromadzenie ankiet łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 4,25 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 1,06 tys. zł (max 3,0 tys., min 0,25 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 11,4 osobomiesiące. Średnio 4,22 osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 11,4 osobomiesiąca, a minimalnie 1 osobomiesiące).

Dla Dorzecza Odry szacuje się, że na przygotowanie, dystrybucję i gromadzenie ankiet łącznie wydano około 4,5 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 1,23 tys. zł (max 3 tys., min 0,25 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 7,5 osobomiesiąca. Średnio 1,88 osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 2 osobomiesiące, a minimalnie 1,5 osobomiesiąca).

Ocena metody przez pracowników RZGW

Pracownicy RZGW, zajmujący się konsultacjami społecznymi ocenili skuteczność ankiety, jako metody konsultacji dokumentu dość podobnie – większość oceniła tę metodę na 3 na skali 1 – 5.

POSIEDZENIA KOMISJI DS. UDZIAŁU SPOŁECZEŃSTWA I RAD GOSPODARKI WODNEJ REGIONÓW WODNYCH

Skład Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa

Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego

Przy każdym RZGW działa Rada Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego, w Gliwicach powstały dwie Rady, odrębnie Rada Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Małej Wisły i Rada Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Górnej Odry. W dorzeczu Odry i Wisły działają po 4 Rady GWRW.

Rady liczą na ogół po 30 osób reprezentujących różne grupy użytkowników wód (wyjątkowo w Gdańsku wynosi 28 osób). W Radach łącznie we wszystkich RZGW reprezentowanych jest 48,3% przedstawicieli administracji samorządowej, 39,9% użytkowników, 4,6% NGO ekologicznych, 2,9 administracji rządowej i 4,2% ekspertów. Obserwuje się wyraźne różnice w składzie rad gospodarki wodnej w poszczególnych RZGW. Udział administracji samorządowej waha się od: 33,3% w Poznaniu do 57,1% w Gdańsku, udział administracji rządowej waha się od 0 w Krakowie, Warszawie i Szczecinie, do 10% w Poznaniu, udział użytkowników waha się od 28,6% w Gdańsku do 60% we Wrocławiu. Zróżnicowana jest również w poszczególnych RZGW struktura przedstawicieli użytkowników. W większości RZGW

dosyć liczną grupę stanowią przedstawiciele producentów np. w Szczecinie, gdzie stanowią około 26% składu rady (tylko w RZGW Gdańsk i Wrocław nie ma przedstawicieli producentów w ogóle).

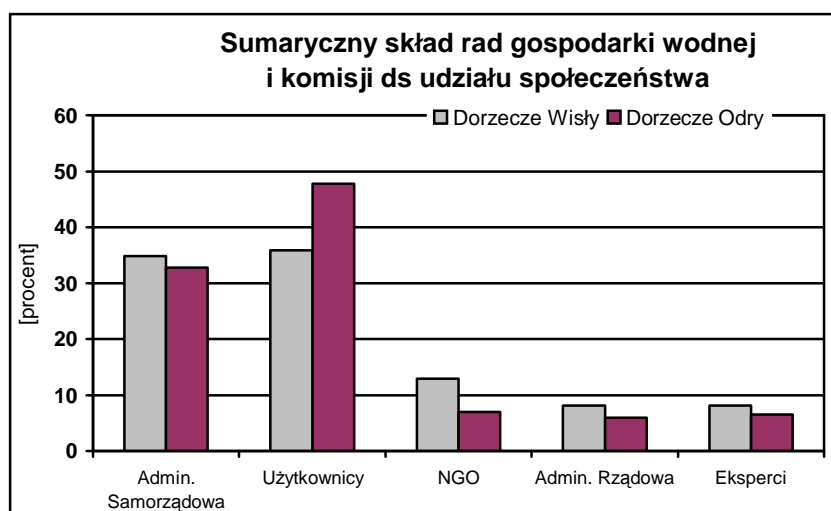
Stałe Komisje ds. Udziału Społeczeństwa

Prawie wszystkie RZGW utworzyły Stałe Komisje ds. Udziału Społeczeństwa (w Gliwicach, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu przy Radzie Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego, a w Warszawie przy Dyrektorze RZGW); w Gliwicach powstały dwie Komisje, odrębnie dla Regionu Wodnego Małej Wisły i Regionu Wodnego Górnej Odry, w Gdańsku Komisja nie została powołana. W sumie w dorzeczu Odry działają 4 Komisje, w dorzeczu Wisły 3.

Zwykle komisje liczą 20 osób, tylko w Krakowie i Poznaniu 21 osób, a w Warszawie 50 osób. Kiedy te komisje tworzono, na podstawie postulatów Grupy ds. Konsultacji Społecznych działającej przy KZGW zdecydowano, żeby zaprosić do nich przedstawicieli takich grup, by po zsumowaniu składów rad gospodarki wodnej i komisji uzyskać następujące proporcje: 33% użytkowników, 33% administracji samorządowej i 33% NGO. W praktyce jednak proporcja ta wygląda inaczej co obrazuje tabela i wykres poniżej. W efekcie w dorzeczu Wisły przedstawiciele administracji samorządowej jest około 35% składu rady i komisji, użytkowników 35,9%, a NGO – prawie 13%. Pozostali członkowie tych zespołów to: administracja rządowa – 8% i eksperci – 8%. W dorzeczu Odry te proporcje są inne: administracja samorządowa stanowi 33%, użytkownicy – 48%, NGO – 7%.

Sumaryczna ilość członków rad gospodarki wodnej regionów wodnych i komisji ds. udziału społeczeństwa.

	Admin. rządowa	Admin. samorządowa	Użytkownicy	NGO	Eksperti	Suma
Dorzecze Wisły	17	73	75	27	17	209
%	8,1	34,9	35,9	12,9	8,1	100,0
Dorzecze Odry	12	66	96	14	13	201
%	6,0	32,8	47,8	7,0	6,5	100,0
SUMA	29	139	171	41	30	410
%	7,1	33,9	41,7	10,0	7,3	100,0

Ilość zorganizowanych spotkań

Część organizowanych spotkań była efektem wcześniejszych ustaleń, np. w programach konsultacji społecznej każdego RZGW zapisano, że w trakcie każdego cyklu konsultacji przynajmniej raz rada i komisja spotkają się w celu konsultacji właściwych dokumentów. Pozostała część spotkań jest indywidualną inicjatywą poszczególnych RZGW.

Dorzecze Odry – ilość spotkań, frekwencja i efekty

W okresie (od grudnia 2006 do czerwca 2007 r.), kiedy konsultacjom społecznym podlegał „Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych” odbyły się 3 wspólne posiedzenia Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i Stałych Komisji ds. Udziału Społeczeństwa, 4 posiedzenia Rad Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych i 4 posiedzenia Stałych Komisji ds. Udziału Społeczeństwa (w RZGW Gliwice zarówno Rady Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych Górnej Odry i Małej Wisły, jak i Stałe Komisje ds. Udziału Społeczeństwa obradowały wspólnie). Łącznie odbyło się 11 spotkań konsultacyjnych. W spotkaniach Rad GWRW i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa uczestniczyły 244 osoby na 431 zaproszonych (56,6%).

W efekcie konsultacji wszystkie 4 Rady Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych w dorzeczu Odry zaopiniowały „Harmonogram i program prac...” pozytywnie (lub nie wniosły do niego uwag).

Dorzecze Wisły – ilość spotkań, frekwencja i efekty

W okresie (od listopada 2006 do czerwca 2007), kiedy konsultacjom społecznym podlegał „Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych” odbyły się 2 wspólne posiedzenia rad gospodarki wodnej regionów wodnych i stałych komisji ds. udziału społeczeństwa, 3 posiedzenia rad gospodarki wodnej regionów wodnych i 3 posiedzenia

stałych komisji ds. udziału społeczeństwa (w RZGW Gliwice zarówno Rady Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych Górnej Odry i Małej Wisły, jak i Stałe Komisje ds. Udziału Społeczeństwa obradowały wspólnie). Łącznie odbyło się 8 spotkań, na których przedstawiany był do konsultacji „Harmonogram i program prac...”. W spotkaniach Rad GWRW i Komisji ds. Udziału Społeczeństwa uczestniczyło łącznie 200 osób na 355 zaproszonych (56,3% frekwencji).

W efekcie konsultacji 2 Rady Gospodarki Wodnej Regionów Wodnych zaopiniowały pozytywnie „Harmonogram i program prac ...” lub nie wniosły do niego uwag (Gdańsk, Gliwice), 1 Rada wniosła i zatwierdziła swoje uwagi (Kraków), 1 Rada (Warszawa) nie zatwierdziła uwag z powodu braku quorum.

Sugestie dotyczące zastosowanej metody

Podstawową formą spotkań bezpośrednich z grupami zainteresowanymi procesem planowania były prezentacje – wykłady, w czasie których pracownicy RZGW przedstawiali cele i zadania Ramowej Dyrektywy Wodnej, wynikające z nich działania oraz dokumenty, jakie miały być poddawane konsultacji. Na końcu każdego spotkania przewidziano czas na dyskusję. Na podstawie nadesłanych z RZGW informacji, jak również na podstawie rozmów z poszczególnymi osobami odpowiedzialnymi za komunikację społeczną w tych jednostkach można domniemywać, że w wielu przypadkach dyskusja po prezentacjach nie była ani zbyt żywa, ani dogłębna. Może na to wskazywać również efekt tych spotkań – często kończyły się akceptacją dokumentu bez wnoszenia do niego uwag. W konsekwencji ilość tych uwag uzyskana poprzez spotkania bezpośrednie w I etapie konsultacji, pomimo stosunkowo dużej liczby takich spotkań, nie jest wielka.

Dlatego warto zastanowić się, czy w przyszłym etapie konsultacji zaczynającym się od grudnia 2008 nie należałoby oprzeć konsultacji bezpośrednich na pracy w grupach lub/i w oparciu o tzw. debaty. Otwarte dyskusje i wymiany poglądów zdecydowanie lepiej niż wykłady aktywizują uczestników spotkań. Przykładów zastosowania takich metod jest już w gospodarce wodnej sporo, ostatnio podobna forma została zastosowana przez RZGW w Krakowie do wstępnej identyfikacji podstawowych problemów gospodarki wodnej Regionu Wodnego Górnej Wisły. Organizacja takich spotkań wymaga jednak większego wysiłku i przygotowania. Spotkania warsztatowe, w swoim najprostszym schemacie, mogłyby składać się z następujących elementów (przyjmując za przykład problem konsultacji podstawowych problemów gospodarki wodnej w dorzeczach i regionach wodnych):

Część plenarna (wszyscy uczestnicy)

- prezentacja stanu środowiska wodnego w regionie wodnym,
- prezentacja wstępnie opracowanych problemów gospodarki wodnej dla regionu

Część warsztatowa (kilka mniejszych grup)

- dyskusja nad problemami gospodarki wodnej (uzupełnienia, hierarchizacja)

Część plenarna

- prezentacja wyników pracy grup i opracowanie wspólnego stanowiska.

Ten rodzaj spotkania jest z założenia nastawiony na dyskusję i ustalenie różnic po to, by można było znaleźć rozwiązania, które są do zaakceptowania przez wszystkich.

Pozwalają ponadto zidentyfikować dodatkowe problemy lub uwarunkowania pomocne w następnych etapach pracy (np. luki prawne, niski poziom egzekucji prawa).

Ocena konsultacji poprzez rady gospodarki wodnej i komisje ds. udziału społeczeństwa

Prawidłowość rozwiązania

Wybór rad i komisji, jako ważnych organów konsultacji jest oczywisty. Są to bowiem reprezentacje wielu środowisk, które są zainteresowane stanem środowiska wodnego. Są w dodatku organizmami, które mają swoje miejsce w strukturze zarządzania gospodarką wodną w Polsce, więc zdobyte doświadczenia budują pewną wiedzę i kształtują sposób pracy tych ciał. Problemem natomiast jest ich reprezentatywność i sposób pracy.

Reprezentatywność. Dyskusja tego elementu nie leży w zakresie tej analizy. Można tylko powiedzieć, że próba poprawy struktury rad poprzez uzupełnienie brakujących reprezentantów różnych środowisk przez powołanie komisji ds. udziału społeczeństwa jest bardzo pozytywnym działaniem.

Sposób pracy. Proponuje się zmianę sposobu pracy rad i komisji w czasie konsultacji związanych z procesem planowania przy wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej. Obecny sposób pracy nie sprzyja identyfikacji różnic poglądów i interesów poszczególnych grup reprezentowanych w tych ciałach. Proponuje się pracę w grupach warsztatowych lub organizację debat, których zadaniem jest z założenia uświadamianie różnic interesów i szukanie rozwiązań kompromisowych. Istnieją spore doświadczenia w tym zakresie związane z programem pilotażowym dla Górnej Wisły realizowanym w ramach twinningu polsko-francuskiego. Podejmowane tam próby wdrażania takich form dały bardzo interesujące i dobre efekty. Doświadczenia w tym zakresie mają również niektóre RZGW, które nie uczestniczyły we wspomnianym twinningu.

Uzyskany efekt

Proces konsultacji poprzez spotkania rad i komisji bardzo trudno ocenić ze względu na brak informacji o ich przebiegu. Bezpośrednie efekty nie są znaczące. Właściwie w dwóch przypadkach uzyskano efekt w postaci uwag do „Harmonogramu i programu prac...”, w pozostałych przypadkach rady akceptowały propozycje przygotowane przez komisje ds. udziału społeczeństwa. Dodatkowo w jednym przypadku dyskusja spowodowała zgłoszenie odrębnych uwag przez WWF.

Spotkania mają również dodatkowy wymiar – pełnią ważną funkcję informacyjną dla reprezentantów środowisk związanych z gospodarowaniem wodą, kształtują też pewne zasady współpracy z grupami o innych poglądach, co pozwala mieć nadzieję, że w przyszłości porozumienie pomiędzy tymi grupami będzie łatwiejsze.

Koszt działania

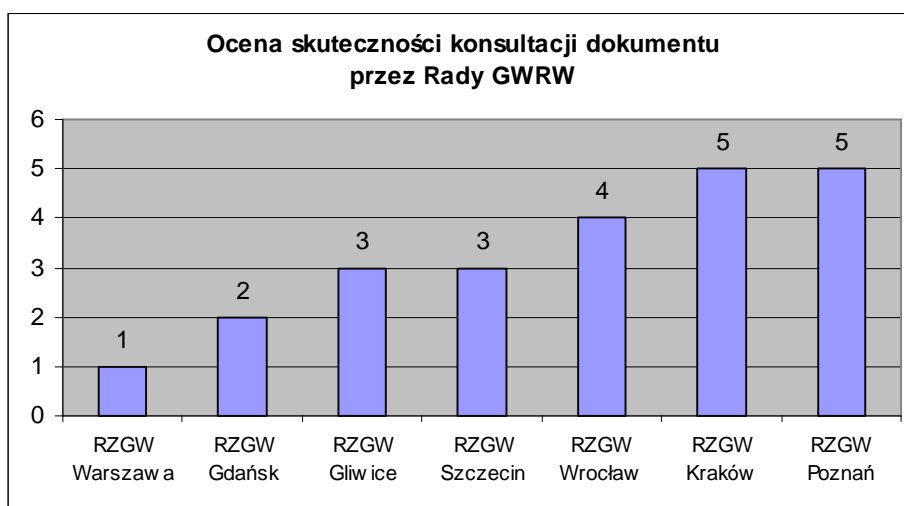
Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na organizację konsultacji poprzez RGW i Komisji ds. US łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 12,75 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 4,25 tys. zł (max 11,5 tys., min 0,5 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 11 osobomiesięcy. Średnio 3,7

osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 6 osobomiesiący, a minimalnie 1 osobomiesiąc).

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na organizację konsultacji poprzez RGW i Komisji ds. US łącznie w dorzeczu Odry wydano około 17,05 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 4,26 tys. zł (max 14,5 tys., min 0,5 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 13 osobomiesiący. Średnio 3,25 osobomiesiące przypadały na 1 RZGW (maksymalnie 14 osobomiesiący, a minimalnie 1 osobomiesiąca).

Ocena metody przez pracowników RZGW

Pracownicy RZGW, zajmujący się konsultacjami społecznymi ocenili skuteczność konsultacji poprzez rady gospodarki wodnej, jako metody konsultacji dokumentu w zróżnicowany sposób od 1 do 5 na skali 1 – 5. Ich oceny są zgodne z uzyskanym efektem – najczęściej uwag do dokumentu zgłosiły rady działające przy RZGW w Krakowie i Poznaniu.

POZOSTAŁE SPOTKANIA KONSULTACYJNE (SPOTKANIA, SZKOLENIA, SEMINARIA)

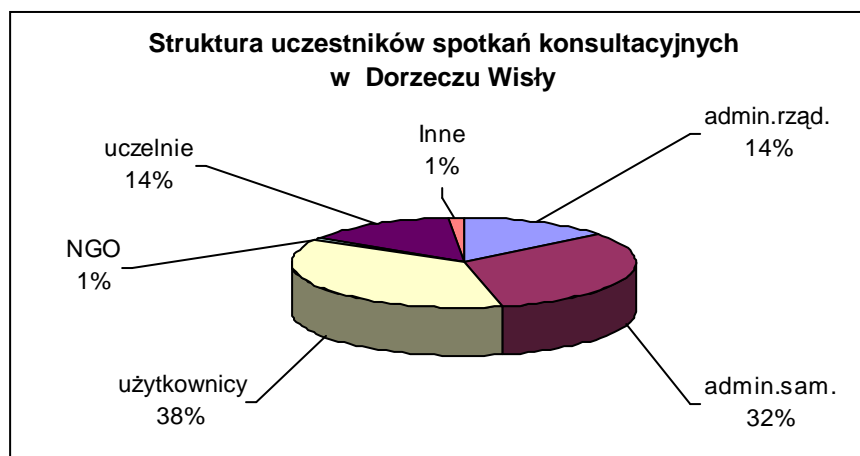
W ramach konsultacji Harmonogramu poszczególne RZGW organizowały specjalne spotkania, bądź uczestniczyły w spotkaniach i konferencjach organizowanych przez różne instytucje i organizacje, na których, albo tylko informowano o rozpoczęciu procesu konsultacji i rozdawano uczestnikom spotkania broszury informacyjne i ankiety do wypełnienia, albo w czasie spotkania prezentowano dokument i poddawano go pod dyskusję.

Charakterystyka spotkań organizowanych dla pozyskania uwag do konsultowanego dokumentu

W okresie od lutego 2007 do końca czerwca zorganizowanych zostało 20 spotkań informacyjno-konsultacyjnych, w których wzięło udział łącznie, co najmniej 432 osoby.

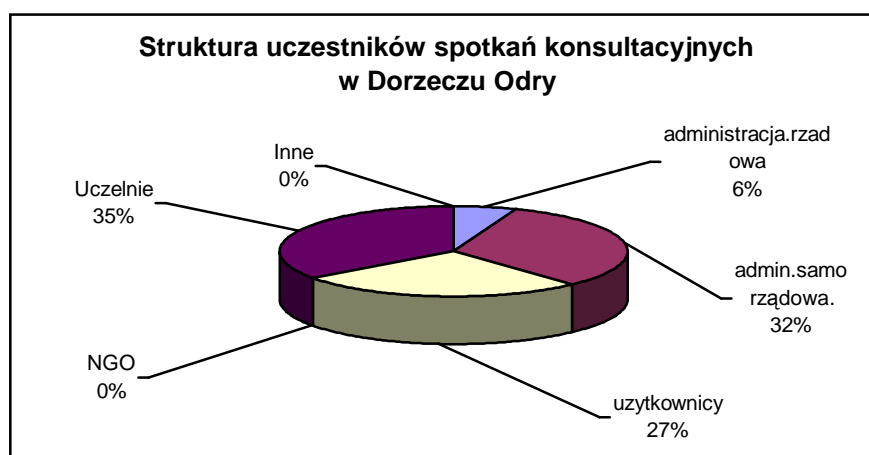
Dorzecze Wisły – charakter spotkania, ilość uczestników i ich rodzaj

W dorzeczu Wisły zorganizowano (lub przedstawiciele RZGW uczestniczyli) łącznie w 9 spotkaniach (w tym 3 konferencje), na których omawiano Harmonogram albo informowano o możliwości zgłoszenia uwag (rozdawano ankiety). Na 3 spotkaniach zgłoszono uwagi do konsultowanego dokumentu (były to spotkania szkoleniowe nt Ramowej Dyrektywy Wodnej organizowane przez Fundację Czysta Wisłoka i Akademię Górniczo Hutniczą w Krakowie). Łącznie w spotkaniach tego typu w dorzeczu Wisły uczestniczyło, co najmniej 170 osób.

Dorzecze Odry – charakter spotkania, ilość uczestników i ich rodzaj

W dorzeczu Odry zorganizowano lub przedstawiciele RZGW uczestniczyli łącznie w 11 spotkaniach, bądź konferencjach, na których omawiano „Harmonogram i program prac ...”, albo informowano o możliwości zgłoszenia uwag i rozdawano ankiety wraz z broszurami. Na 3 spotkaniach uczestnicy odnieśli się do dokumentu – były to spotkania organizowane na temat Ramowej Dyrektywy Wodnej dla urzędu miasta i gminy Pyzdry, Stowarzyszenia Wodociągi Wielkopolskie i Zespołu Szkół Technicznych. Na pozostałych nie zgłoszono uwag. Łącznie w spotkaniach tego typu w dorzeczu Odry uczestniczyło, co najmniej 262 osoby (na 267 zaproszonych) – rzeczywista ilość osób uczestnicząca w spotkaniach jest znacznie większa – wiele spotkań nie organizowały RZGW, nie posiadają więc listy obecności. Niektóre spotkania były otwarte (spotkanie z okazji Dnia Ziemi, Święta Wody, konferencje itp.).

Ocena konsultacji poprzez tzw. „inne spotkania konsultacyjne”

Prawidłowość rozwiązania

Poszczególne RZGW uczestniczyły lub organizowały spotkania dotyczące problemów wodnych wykorzystując je albo do informacji o procesie planowania w ramach wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, albo dystrybucji ankiet, albo, o ile czas pozwolił konsultacji dokumentu „Harmonogram i program...”. Spotkania te dawały czasami pozytywne efekty, czego przejawem są uwagi do konsultowanego dokumentu lub wypełnione ankiety. Dwa problemy wymagają dyskusji: organizacja własnych spotkań i wykorzystanie spotkań organizowanych przez inne podmioty.

Spotkania organizowane przez RZGW. Spotkania informacyjne organizowane dla promocji RDW i konsultacji są jedną z lepszych form działania, czego przejawem są zgłoszone na nich uwagi. I jest ich stosunkowo dużo, jeśli zważyć, że takich spotkań które poświęcono konsultacji było niewiele. Powinny one być jednak organizowane zgodnie z pewnym planem, obejmującym wszystkie środowiska, które w takich konsultacjach powinny uczestniczyć. Mogą to być na przykład spotkania sektorowe związane z grupami użytkowników wody. Brak takiego planu powoduje, że wśród uwag mogą dominować uwagi jednej grupy interesów. Z punktu widzenia konsultacji jest to sytuacja trudna do zaakceptowania.

Uzyskany efekt

Efektom spotkań są uwagi różnych środowisk do konsultowanego dokumentu. Dodatkowym efektem jest silne działanie informacyjne i promocyjne.

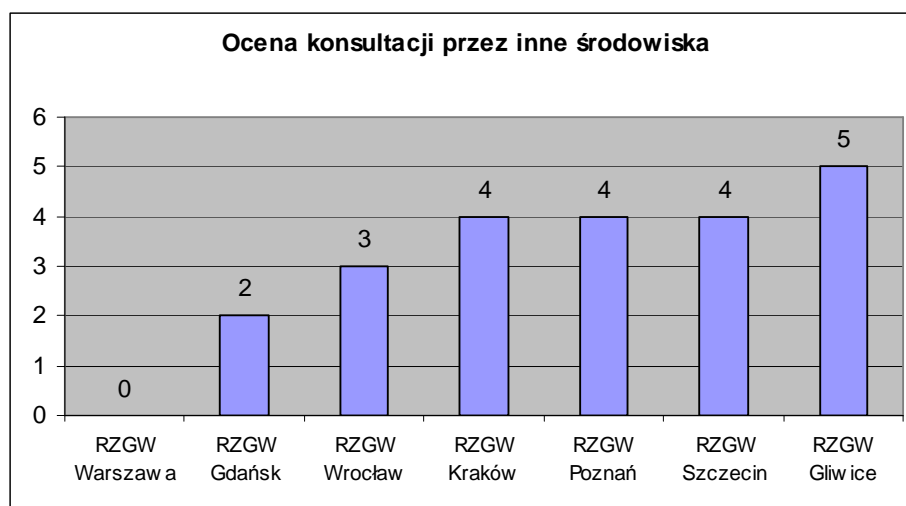
Koszt działania

Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na organizację innych działań i spotkań konsultacyjnych łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 0,52 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 0,26 tys zł (max 0,5 tys., min 0,02 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 1,75 osobomiesiaca. Średnio 0,88 osobomiesiaca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 1 osobomiesiąc, a minimalnie 0,75 osobomiesiaca).

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na organizację innych działań i spotkań konsultacyjnych łącznie w dorzeczu Odry wydano około 1,22 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 0,41 tys zł (max 1 tys., min 0,02 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 12,75 osobomiesiaca. Średnio 4,25 osobomiesiaca przypadały na 1 RZGW (maksymalnie 11 osobomiesięcy, a minimalnie 0,75 osobomiesiaca).

Ocena metody przez pracowników RZGW

Pracownicy RZGW, zajmujący się konsultacjami społecznymi ocenili skuteczność konsultacji poprzez spotkania z różnymi środowiskami w zróżnicowany sposób od 1 do 5 na skali 1 – 5.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE DOTYCZĄCE RDW, PROCESU PLANOWANIA, UDZIAŁU SPOŁECZEŃSTWA

Działania informacyjne i edukacyjne adresowane były zwłaszcza do przedstawicieli administracji samorządowej i rządowej, do różnych grup użytkowników (w tym do organizacji pozarządowych) oraz do środowisk akademickich i młodzieży szkolnej. Do podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej stosowano różne sposoby. Informacje rozpowszechniano przy okazji konferencji i seminariów organizowanych, zarówno przez poszczególne RZGW, jak i inne instytucje, w których uczestniczyli przedstawiciele RZGW lub przedstawiciele rad gospodarki wodnej, czy stałych komisji. Rozpowszechniano ulotki, broszury i plakaty, przygotowano wystawę, informacje zostały zamieszczone na portalach internetowych, rozsyłane pocztą elektroniczną i przekazywane za pomocą specjalnej linii telefonicznej.

Spotkania informacyjne, seminaria i konferencje

W dorzeczu Wisły zostało zorganizowanych przez poszczególne RZGW 31 spotkań informacyjnych dotyczących dyrektyw unijnych, Ramowej Dyrektywy Wodnej, udziału społeczeństwa we wdrażaniu tych dyrektyw. 22 spotkań adresowanych było do administracji samorządowej, 3 spotkania dla specjalistów, 2 szkoleniowe z zakresu prowadzenia konsultacji społecznych dla pracowników RZGW, 2 dla nauczycieli, po jednym dla rolników i NGO.

W ramach tych 31 spotkań RZGW w Krakowie zorganizowało 17 spotkań z przedstawicielami samorządów lokalnych wykorzystując m.in. posiedzenia Konwentów wójtów i burmistrzów, uczestniczyło w nich około 300 osób (burmistrzowie, wójtowie, radni gmin i powiatów, członkowie zespołów zarządzania kryzysowego, straż pożarna oraz przedstawiciele społeczności lokalnych).

Spotkania informacyjne w Dorzeczu Odry dotyczące dyrektyw unijnych, Ramowej Dyrektywy Wodnej, udziału społeczeństwa we wdrażaniu tych dyrektyw organizowane były przez poszczególne RZGW już od drugiej połowy 2005 r. (RZGW w Szczecinie). Łącznie takich spotkań zorganizowano 11. Cztery spotkania adresowane były do administracji samorządowej, 4 spotkanie dla użytkowników wód, 2 dla nauczycieli akademickich i studentów, 1 dla dzieci ze szkoły podstawowej.

Ulotki i broszury

Poszczególne RZGW w celach informowania o prowadzonych konsultacjach rozpowszechniały broszurę informacyjną przygotowaną przez KZGW pt.: „Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych”.

Rozpowszechniano też inne broszury dotyczące Ramowej Dyrektywy Wodnej m.in. broszury:

- „Porozmawiajmy o wodzie” – Ramowa Dyrektywa Wodna”,
- „W trosce o wodę – gospodarowanie wodami w Polsce”,
- „Wodne sprawy” – biuletyn publikowany w ramach projektu Phare PL2003/IB/EN/02 (lato 2005, październik 2005, listopad 2005, październik 2006),
- „Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce w latach 2004-2006”,
- „Współpraca międzynarodowa w gospodarce wodnej – wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej”
- „Ramowa Dyrektywa Wodna jako narzędzie polityki wodnej”
- „Jak (za)angażować społeczeństwo we wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce? – Przewodnik”.

Broszury informacyjne przygotowane przez poszczególne RZGW:

- RZGW w Warszawie – „Włącz się w podejmowanie decyzji o wodzie” (format A5, ilość: 2 x 5000 szt.)
- RZGW w Krakowie – „Wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej w Regionie Wodnym Górnej Wisły” (format A4, nakład 2000 egz.)
- RZGW we Wrocławiu broszura informacyjna o RZGW (200 egz.)
- RZGW w Poznaniu:
 - „Gospodarowanie wodami w regionie wodnym Warty” folder informacyjny o RZGW w Poznaniu (format A4, nakład 2000 egz.)
 - „Dyrektywa azotanowa a programy działań dla obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia rolnicze” folder informacyjny (format A4, nakład 1500 egz.)

Portale internetowe

W każdym RZGW udostępnione są (bardziej lub mniej rozbudowane) specjalne strony na portalach internetowych zawierające szczegółowe informacje na temat RDW i procesu konsultacji oraz konsultowanego dokumentu, często zamieszczane są na tych stronach materiały informacyjne do pobrania (teksty ustaw, broszury informacyjne, konsultowany dokument).

W każdym RZGW uruchomione zostało na stronach poświęconych udziałowi społeczeństwa specjalne, otwarte forum dyskusyjne, które zostało zamknięte po zakończeniu konsultacji dokumentu. Niestety aktywność użytkowników na tych forach jest znikoma, praktycznie poza informacją moderatora o otwarciu tematu pojawiły się tylko pojedyncze wpisy. Poszczególne RZGW starały się też o umieszczenie informacji

o konsultacjach społecznych na stronach urzędów gmin i starostw oraz na stronach innych instytucji, z którymi współpracują. Takich stron lub linków do stron RZGW powstało wiele (co najmniej 38 w dorzeczu Odry 26, w dorzeczu Wisły 12 – nie o wszystkich jest informacja).

Poczta elektroniczna

Niektóre RZGW rozsyłały informacje i materiały związane z konsultacjami Harmonogramu pocztą elektroniczną do różnych instytucji, które z kolei rozsyłały te materiały dalej – do swoich jednostek (np. RZGW Warszawa rozesłało w ten sposób informacje do kół Ligi Morskiej i Rzeczej oraz do wszystkich członków Krajowej Izby Gospodarczej – 130 organizacji gospodarczych, do których należy około 300 tys. przedsiębiorstw).

Wystawy

RZGW w Krakowie przygotowało wystawę przewoźną dotyczącą procesu wdrażania RDW w Polsce pt. "Woda dla rozwoju – program poprawy stanu środowiska wodnego".

Plakaty

Plakat informujący o rozpoczęciu procesu konsultacji społecznych Harmonogramu przygotowało RZGW w Szczecinie. Plakat dołączany był do listów, wywieszany w instytucjach oraz w miejscach wyłożenia ankiet do konsultacji.

Dwie mapy poglądowe ilustrujące obszar regionu wodnego Warty oraz podział na regiony wodne i obszary dorzeczy w Polsce przygotowało RZGW w Poznaniu. Mapy te prezentowane były na Targach Ekologicznych POLEKO.

Linia telefoniczna

W RZGW w Poznaniu uruchomiono specjalną linię telefoniczną dla udzielania niezbędnych informacji z zakresu organizowanego procesu udziału społeczeństwa oraz wnoszenia wszelkich uwag i opinii do dokumentu obligatoryjnie poddawanego konsultacjom (podano numery kontaktowe pracowników ZK: 061 665 45 33, 061 665 45 32).

Efektom uruchomienia tej linii był kontakt ze strony przede wszystkim przedstawicieli administracji samorządowej i informowaniu o nie wnoszeniu uwag do „Harmonogramu...” lub gotowości odesłania wypełnionej ankiety.

Inne

RZGW w Poznaniu zakupiło 12 numerów miesięcznika Gospodarka Wodna z roku 2006 i rozesłało je do 30 członków Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Warty.

Ocena działań z zakresu informowania i edukacji

Prawidłowość rozwiązania

W ramach działań edukacyjnych i informacyjnych zostało podjętych szereg różnorodnych działań. Kierunek większości z nich jest interesujący, począwszy od szeregu spotkań informacyjnych z różnymi środowiskami, poprzez informację w Internecie, druk i dystrybucję ulotek i broszur, plakat, a nawet wystawę. Można mieć nadzieję, że doświadczenia poszczególnych RZGW w tym zakresie zostaną wspólnie przeanalizowane i jeśli to możliwe wykorzystane w pozostałych RZGW. Niepokój może budzić brak planu w tym zakresie, co powodować może nieefektywność zastosowania poszczególnych metod. Pozytywnie należy natomiast ocenić ilość i różnorodność tych działań. Plan, podobnie jak w poprzednich opisywanych działaniach powinien obejmować:

- cele działań informacyjnych i edukacyjnych – np. główne treści lub zasób wiedzy, jakie jednostki zamierzają przekazywać
- grupy docelowe, do których z tymi treściami zamierzają dotrzeć
- sposoby, które pozwolą na dotarcie do tych grup.

Ponieważ trudno sobie wyobrazić, by RZGW były w stanie samodzielnie rozwijać szerzej akcje edukacyjną i informacyjną adresowaną do dużej liczby odbiorców, plan powinien przede wszystkim skupiać uwagę na współpracy z jednostkami, które takie działania, z natury wykonywanych zadań podejmują. Współpraca z nimi pozwoli na podział obowiązków i realizację celów. Dotyczyć to może współpracy z lokalnymi i fachowymi mediami, ze stowarzyszeniami samorządowymi, organizacjami pedagogicznymi, organizacjami pozarządowymi.

Uzyskany efekt

Trudno zidentyfikować jednak na ile te działania przyniosły efekt w postaci poprawy wiedzy o środowisku wodnym, jego problemach, czy Ramowej Dyrektywie Wodnej. Niektóre z tych działań poza efektem informacyjnym pozwoliły na uzyskanie innych efektów, jak na przykład poprawa wizerunku RZGW, co jest niezwykle ważne w sytuacji, gdy jest to jednostka odpowiedzialna za współpracę z wieloma środowiskami. Skuteczność jej działań zależy od wiarygodności, jaką ma w tych środowiskach. Przykładem tego mogą być spotkania informacyjne prowadzone we wszystkich RZGW. Interesującą inicjatywę podjął w tym zakresie zarząd w Krakowie, który zdecydował się na informowanie o RDW lokalnych polityków w czasie konwentów wójtów i burmistrzów – takich spotkań na południu Polski odbyło się 17.

Koszt działania

Druk ulotek

Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na przygotowanie i druk ulotek, broszur, plakatów, ogłoszenia łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 24,41 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 8,1 tys zł (max 20,31 tys., min 0,1 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 8,7 osobomiesiąc. Średnio

2,9 osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 4 osobomiesiące, a minimalnie 0,7 osobomiesiąca).

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na przygotowanie i druk ulotek, broszur, plakatów, ogłoszenia łącznie w dorzeczu Odry wydano około 21,8 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 5,5 tys. zł (max 19 tys., min 0,1 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 19,7 osobomiesiąca. Średnio 4,9 osobomiesiące przypadały na 1 RZGW (maksymalnie 16 osobomiesiący, a minimalnie 0,7 osobomiesiące).

Strony WWW

Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na przygotowanie stron WWW w Internecie łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 6,89 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 1,72 tys zł (max 6,16 tys., min 0 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 24 osobomiesiące. Średnio 6 osobomiesiący przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 12 osobomiesiący, a minimalnie 1 osobomiesiąc).

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na przygotowanie stron WWW w Internecie łącznie w dorzeczu Odry wydano około 11,3 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 2,82 tys zł (max 10,3 tys., min 0 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 21 osobomiesiący. Średnio 5,3 osobomiesiące przypadały na 1 RZGW (maksymalnie 9 osobomiesiący, a minimalnie 3 osobomiesiące).

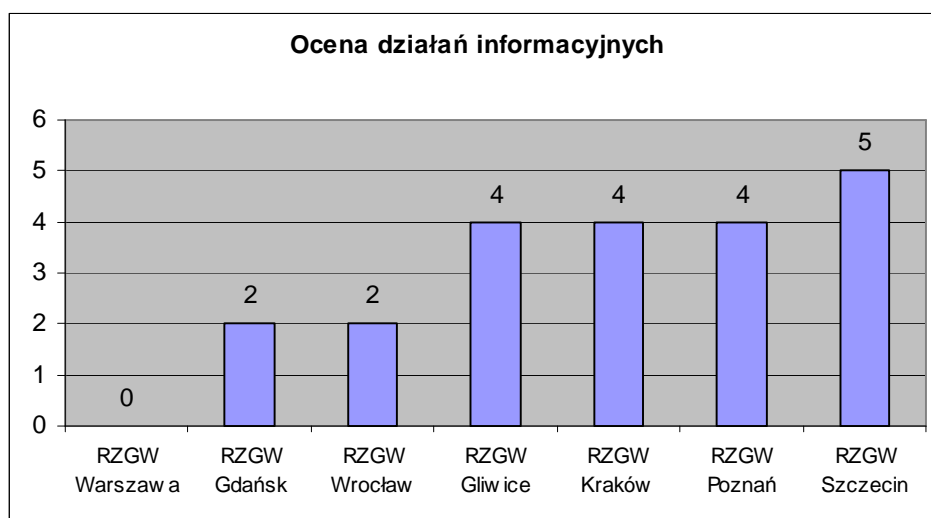
Działania edukacyjne

Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na działania edukacyjne łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 18 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 6,0 tys. zł (max 13,0 tys., min 5 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze 32,43 osobomiesiąca. Średnio 10,81 osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 27,3 osobomiesiąca, a minimalnie 0,13 osobomiesiąca).

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na działania edukacyjne łącznie w dorzeczu Odry wydano około 7,5 tys. zł. Średnio na każde RZGW przypadało 2,5 tys. zł (max 7,0 tys., min 0,5 tys.). Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 3,43 osobomiesiąca. Średnio 1,14 osobomiesiąca przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 3 osobomiesiące, a minimalnie 0,13 osobomiesiąca).

Ocena metody przez pracowników RZGW

Pracownicy RZGW, zajmujący się konsultacjami społecznymi ocenili skuteczność konsultacji poprzez spotkania z różnymi środowiskami w zróżnicowany sposób od 2 do 5 na skali 1 – 5. RZGW w Warszawie nie potrafiło ocenić skuteczności tych działań ze względu na brak możliwości weryfikacji tej skuteczności w praktyce.

DZIAŁANIA MEDIALNE

Trudno mówić o współpracy z mediami, choć niektóre RZGW starały się dotrzeć do różnych grup odbiorców publikując lub inicjując publikację artykułów (RZGW w Krakowie, Wrocławiu i Poznaniu) lub audycji radiowych (RZGW w Szczecinie).

RZGW w Krakowie opublikował w różnych czasopismach 4 artykuły na temat wdrażania RDW i procesu konsultacji społecznych (artykuły te informowały o rozpoczęciu procesu konsultacji, stąd wymieniono je także w punkcie poprzednim, ale również informowały szerzej o wdrażaniu RDW):

- „AURA”, kwiecień 2007
- „Oświęcimski Chemik”, kwiecień 2007
- „Gospodarka Wodna”, czerwiec 2007
- „Gaz, woda i technika sanitarna” nr 11/2006
- Miesięcznik Stowarzyszenia Promocji i Rozwoju Regionu Dynowskiego „Dynowinka”, czerwiec 2007.

RZGW w Poznaniu opublikowało w różnych czasopismach 7 artykułów na temat trwającego procesu konsultacji:

- „Gospodarka Wodna”, marzec 2006
- „Biuletyn Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski”, Zima 2006/2007
- „KONTAKT” – pismo zakładowe Zespołu Elektrowni PAK S.A., luty 2007
- „Gazeta Jarocińska” dodatek „Wieści Lasu” marzec 2007
- „Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Gmin Nadobrzezańskich”
- „Przegląd Leśny”
- „Goniec Pszczewski” czerwiec/lipiec 2007.

RZGW w Szczecinie udzielił wywiadu radiowego – audycja „EKO-Studio” (wywiad udostępniony jest na stronie internetowej RZGW Szczecin/Udział Społeczeństwa/Aktualności).

RZGW we Wrocławiu 1 artykuł (Gospodarka Wodna, kwiecień 2007)

Podsumowując, 5 artykułów opublikowana została w prasie specjalistycznej (Gospodarka Wodna i Gaz Woda i Technika Sanitarna, Oświęcimski Chemik, Przegląd

Leśny), 3 w biuletynach samorządowych (Miesięcznik Stowarzyszenia Promocji i Rozwoju Regionu Dynowskiego „Dynowinka”, Biuletyn Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Wielkopolski, Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Gmin Nadobrzezańskich), 1 w prasie ekologicznej (Aura), 3 w prasie lokalnej lub w radiu lokalnym (Gazeta Jarocińska, Goniec Pszczewski, Rozgłośnia PR w Szczecinie).

Sugestie dotyczące zastosowanej metody

Promocja medialna jest jedną z najważniejszych metod nagłaśniania i informowania o procesie wdrażania RDW. Działania podejmowane przez kilka RZGW są wartościowe, gdyż trafiają do środowisk fachowych i samorządowych. Konieczne jest jednak zaplanowanie tego procesu, tak by dotrzeć do wszystkich grup docelowych, a nie tylko do części z nich.

Kontakt z mediami jest dzisiaj konieczny – można powiedzieć, że jest to podstawa działań promocyjnych – informujących o stanie środowiska, polityce wodnej, Ramowej Dyrektywie Wodnej. Każdy artykuł w prasie fachowej, każda wzmianka w prasie codziennej, każda minuta w radiu, czy clip w TV przybliży do tego celu, a jednocześnie może być za darmo. Oczywiście wymaga to pracy i wysiłku ludzi pracujących w instytucji, ale nie wymaga wielkich środków. Media są zainteresowane materiałami, które dotyczą środowiska, szczególnie jeśli jest to coś nowego, rozwiązującego dotychczasowe problemy. Szukają ich i chętnie publikują. Należy tylko spełnić warunki jakie stawiają media: tekst artykułu musi trafiać w potrzeby odbiorców i musi być ciekawy.

By osiągnąć efekt należy sporządzić plan promocji medialnej, który w największym skrócie powinien się składać z następujących elementów:

- Ustalenie celów w zakresie promocji medialnej – co chcemy osiągnąć, jakie treści chcemy przekazywać
- Określenie grup (odbiorców), do których chcemy dotrzeć z informacjami
- Opracowanie listy mediów, które docierają do wybranych grup odbiorców informacji
- Sprecyzowanie lub zaprojektowanie tzw. okazji medialnych (zdarzeń na które media chętnie przyjdą, np. rozpoczęcie konsultacji społecznych)
- Przygotowanie gotowców medialnych (materiały przygotowane specjalnie dla dziennikarzy np. na temat Ramowej Dyrektywy Wodnej itd.)
- Ustalenie form kontaktu z mediami (biuletyn prasowy, okresowe konferencje prasowe itd.)

Taki plan, plan współpracy z mediami daje zwykle bardzo dobre efekty – czyli pozwala na dotarcie z informacją do grup odbiorców, które są dla wdrożenia RDW ważne.

Ocena podjętych działań medialnych

Prawidłowość rozwiązania

Publikacje przygotowane i opublikowane w mediach są jedną z ważnych aktywności RZGW w czasie procesu wdrażania RDW i I fazy konsultacji. Pełnią ważną rolę informacyjną – kształtującą wiedzę odbiorców. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że takie działania powinny zmierzać do informowania w podobny sposób wszystkich grup docelowych, czyli zarówno samorządów, jak i administracji państwowej oraz użytkowników wód (w tym mieszkańców). Można to osiągnąć budując plan współpracy z mediami, który zakłada taki cel. Media są zainteresowane ciekawymi publikacjami, można to zainteresowanie wykorzystać przygotowując dla nich materiały informacyjne.

Uzyskany efekt

Efektem działania jest dotarcie do kilku środowisk (fachowe – z zakresu gospodarki wodnej, samorządowe i mieszkańcy) na temat Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Koszt działania

Dorzecze Wisły. Szacuje się, że na promocję medialną łącznie w dorzeczu Wisły wydano około 2,32 tys. zł. Zatrudniony przy tych działaniach byli pracownicy etatowi (lub 1 pracownik etatowy) w wymiarze łącznie 1 osobomiesiąc.

Dorzecze Odry. Szacuje się, że na promocję medialną łącznie w dorzeczu Odry wydano około 0 tys. zł. Zatrudnieni przy tych działaniach byli pracownicy etatowi w wymiarze łącznie 7,5 osobomiesiąc. Średnio 2,5 osobomiesiąc przypadało na 1 RZGW (maksymalnie 5 osobomiesięcy, a minimalnie 0,5 osobomiesiąc).

I KRAJOWE FORUM WODNE

Zgodnie z „Programem udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE” instrumentem służącym konsultacjom na poziomie dorzeczy jest Krajowe Forum Wodne (KFW). W praktyce zdecydowano zorganizować jedno Forum, wspólne dla dorzeczy Odry i Wisły (i pozostałych). Za realizację tego zadania odpowiedzialny jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Krajowe Forum Wodne odbyło się 3 kwietnia 2007. Miało formę sesji plenarnej z prezentacjami dotyczącymi procesu wdrażania RDW i udziału społeczeństwa w tym procesie. Na Forum przedstawiono „Harmonogram i program prac...” w celu uzyskania opinii uczestników na temat tego dokumentu.

Głównym celem I Krajowego Forum Wodnego (sformułowanym w zaproszeniu adresowanym do jego uczestników przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej), oprócz konsultacji „Harmonogramu i programu prac...”, było „...zapoczątkowanie otwartego dialogu pomiędzy różnymi środowiskami zainteresowanymi gospodarowaniem wodami w Polsce”.

Do udziału w Forum zaproszeni zostali reprezentanci: administracji rządowej – 32%, organizacji zrzeszających przedstawicieli przemysłu i usług – 19%, organizacji

zajmujących się ochroną środowiska – 16%, ciał przedstawicielskich działających przy RZGW – 15%, środowisk eksperckich – 8%, administracji samorządowej – 6% i rolnictwa – 4%.

Uczestniczyło w nim 85 osób na 102 zaproszone.

Podczas spotkania przedstawiciele Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej przedstawili: podstawowe założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej (*Adriana Dembowska, KZGW*), plan gospodarowania wodami w dorzeczu jako podstawowy instrument zarządzania w gospodarce wodnej (*Jerzy Grela, RZGW Kraków*), stopień zaawansowania prac nad opracowaniem planu (*Teresa Błaszczak, RZGW Szczecin*) oraz zasady udziału społeczeństwa w tym procesie (*Artur Wójcik, RZGW Gliwice*), z uwzględnieniem roli Krajowego Forum Wodnego (*Małgorzata Badowska, RZGW Warszawa*).

Część spotkania przeznaczona była na dyskusję, podczas której uczestnicy zadali wiele pytań dotyczących Ramowej Dyrektywy Wodnej, nowej polityki wodnej, zasad i zakresu udziału społeczeństwa w tym procesie oraz planowanych sposobów finansowania przewidywanych działań. Odpowiedzi udzielali przedstawiciele Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

Ocena przygotowania i przebiegu I Krajowego Forum Wodnego

Uwaga! Ze względu na specyfikę problemu ocena I Krajowego Forum Wodnego nie została przeprowadzona w strukturze podobnej do pozostałych elementów konsultacji. Autorom wydawało się konieczne połączenie oceny z propozycjami i sugestiami na przyszłość.

I Krajowe Forum Wodne było pierwszym, tak szeroko zamierzonym spotkaniem konsultacyjnym w kraju. Trzeba wprost powiedzieć, że pomimo doświadczeń zdobytych w ramach międzynarodowych projektów, m.in. w ramach niemieckiego i francuskiego twinningu określenie roli takich spotkań, składu uczestników, możliwych do osiągnięcia celów nie miały wsparcia w żadnym z dostępnych doświadczeń. Stąd organizacja tego spotkania wymagała poważnej, wcześniejszej dyskusji.

Z dostępnych dokumentów nie wynika, by szersza dyskusja na ten temat została przeprowadzona – poza efektami rozmów prowadzonych w ramach twinningu niemieckiego zawartych w „Programie udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE”.

Z ważnych elementów, które należałoby w tym kontekście omówić trzeba wymienić cztery: rola Forum, zamierzone cele spotkania, uczestnicy Forum, sposób organizacji.

Rola Krajowego Forum Wodnego

Rola KFW w pewnym sensie określona została wstępnie w tzw. misji Forum zapisanej w „Programie udziału społeczeństwa...”... Zapisano w tym dokumencie, między innymi, że Forum ma prowadzić do demokratyzacji podejmowania decyzji w gospodarce wodnej. Oznacza to, że jego działanie nie sprowadza się do jedno-, czy kilkukrotnej konsultacji określonych dokumentów lub założeń planistycznych, ale jest permanentne. Jeśli tak, to konieczne byłoby przyjęcie pewnych rozwiązań, tak

wewnątrz, jak i na zewnątrz Forum, które umożliwiłyby ciągłą pracę tego ciała. Można założyć wstępnie, że do takich rozwiązań należą:

- Odpowiednia struktura Forum – należałoby się zastanowić nad użytecznością wyłonienia: a) prezydium, którego zadaniem byłaby koordynacja prac, udział w programowaniu spotkań i zapewnienie kontaktu z uczestnikami Forum pomiędzy spotkaniami, b) grup roboczych (stałych lub okresowo działających), których celem byłoby przygotowanie wstępnych materiałów dotyczących specyficznych dla danej grupy tematów i przedstawianie ich pod dyskusję na sesjach plenarnych posiedzenia Forum
- Zaplecze wspierające działanie Forum pomiędzy jego posiedzeniami, gwarantujące kontakt z przygotowaną merytorycznie osobą z zespołu administratora (KZGW) w celu uzyskania dostępu do aktualnych informacji o postępach prac z zakresu wdrażania RDW oraz umożliwienia komunikacji prezydium, grup roboczych i poszczególnych członków Forum
- Kanały informacyjne zapewniające osobom nie będącym uczestnikami Forum dostęp do informacji o roli, zadaniach, pracach i ocenach pracy Forum Wodnego.

W czasie I KFW nie poruszono tych kwestii. Nie została również w czasie spotkania jasno sprecyzowana „oferta” do uczestników spotkania, jaką rolę w czasie spotkania i w przyszłości mają pełnić. Jest to kluczowa informacja – kluczowe przesłanie, jakie w tym przypadku powinno być jasno wyartykułowane. Czy praca Forum sprowadza się tylko do transferu informacji od grup administrujących wdrażaniem RDW w Polsce (czyli poinformowania przez KZGW o zamierzonych działaniach i, mniej lub bardziej, głębiej nad tym dyskusji), czy też oczekuje się od uczestników spotkań konsultacji środowiskowych i korekty dyskutowanych dokumentów w zależności od interesów poszczególnych grup użytkowników. Od odpowiedzi na te pytania powinna być uzależniona organizacja pracy Forum.

Cele spotkania

Z informacji dotyczących przebiegu I KFW, pomimo zapisów i wcześniejszych deklaracji, nie wynika, że celem spotkania i jego efektem była konsultacja dokumentu „Harmonogram i program...”. Ten brak jasnego wyartykułowania roli Forum, jak również fakt, że konsultowane dokumenty zostały uczestnikom przekazane dopiero na spotkaniu, spowodował, że dyskusja skupiała się nie na dokumencie, ale na wyjaśnieniu różnych kwestii budzących wątpliwości. W efekcie I Krajowe Forum Wodne nie dość, że nie przyniosło praktycznie żadnych istotnych efektów merytorycznych (nie uzyskano uwag i opinii do „Harmonogramu i programu prac...”), to w dodatku nie pozwoliło zebrać praktycznych doświadczeń w zakresie organizacji takich spotkań w przyszłości.

Wydaje się być rozsądnym, by II Krajowe Forum Wodne skupiło uwagę uczestników, przede wszystkim na wyjaśnieniu roli, jaką ma ono pełnić i na formach pracy niezbędnych do osiągnięcia tego celu. Powinno również zidentyfikować, jakie możliwości mają reprezentanci poszczególnych sektorów (grup) dla rozpowszechniania informacji o podejmowanych (w ramach wdrażania RDW) działaniach wśród swoich członków. Dopiero drugim elementem spotkania powinna być prezentacja konsultowanego na tym etapie dokumentu (identyfikacja istotnych problemów gospodarki wodnej) i przeprowadzenie dyskusji w celu uzyskania opinii i uwag.

Wynikałoby z tego, że ze względu na ilość spraw do załatwienia II KFW powinno trwać dwa dni.

Skład Forum

Do udziału w Forum zaproszeni zostali reprezentanci: administracji rządowej – 32%, organizacji zrzeszających przedstawicieli przemysłu i usług – 19%, organizacji zajmujących się ochroną środowiska – 16%, ciał przedstawicielskich działających przy RZGW – 15%, środowisk eksperckich – 8%, administracji samorządowej – 6% i rolnictwa – 4%.

Sądząc z udostępnionych przez RZGW i KZGW dokumentów skład I KFW nie był ustalony na podstawie analiz dotyczących, np. wpływu wdrażanych zasad RDW na interesy poszczególnych grup, ich ważności dla osiągnięcia celów RDW, możliwości wpływania poszczególnych grup interesów na osiągnięcie tych celów, a także zachowania równowagi pomiędzy reprezentacjami poszczególnych grup. W konsekwencji obecny skład Forum jest dyskusyjny i nie ma rozsądnego umotywowania. Trudno odpowiedzieć, dlaczego np. jest tak mała reprezentacja samorządów i przedstawicieli sektora rolniczego, dlaczego brak związków pracodawców, dlaczego grupa ekspercka, to głównie reprezentanci instytutów zajmujących się wodą i inwestycjami w gospodarce wodnej itd.

Sposób organizacji

Strona organizacyjna spotkania również pozostawiała wiele do życzenia, co spowodowało, że spotkanie nie dało oczekiwanych efektów oraz nie pozwoliło na zebranie doświadczeń na przyszłość. Kilka elementów niewątpliwie powinno zostać zmienionych, kilka zaś warto przedyskutować.

Forma spotkania – w programie spotkania zdecydowanie przeważały prezentacje prowadzone w formie wykładów nad innymi formami komunikacji pozwalającymi poznać opinie, poglądy i sugestie uczestników np. dyskusje (niezależnie od tego czy prowadzone w pełnym gronie, czy w podziale na grupy).

Przygotowane materiały – kluczowe materiały powinny być przygotowane i rozesłane do uczestników przed spotkaniem. Umożliwiłoby to osobom reprezentującym poszczególne grupy interesów na przygotowanie, choćby wstępnych ocen i opinii specyficznych dla tej grupy (być może również na wstępne konsultacje we własnym środowisku).

Prowadzenie spotkania – spotkanie nie miało gospodarza (osoby prowadzącej spotkanie), który odgrywałby rolę przewodnika tłumaczącego sens i cel poszczególnych elementów programu, począwszy od kolejnych prezentacji, a skończywszy na dyskusji. W efekcie spotkanie robiło bardziej wrażenie seminarium, złożonego z luźno powiązanych elementów, niż forum o określonych celach i zadaniach do zrealizowania.

Organizacja dyskusji – w tej fazie zabrakło moderatora dyskusji, który potrafiłby podsumować poszczególne głosy, znaleźć osoby zdolne odpowiedzieć merytorycznie na zadawane pytania i nawiązać kontakt z uczestnikami. W efekcie ciężar odpowiedzi spadł na prezesa KZGW, który nie był w stanie odpowiedzieć w sposób wyczerpujący na poszczególne, nierzadko szczegółowe pytania.

Brak ustalenia sposobu kontaktu po spotkaniu – zwykle tego rodzaju spotkania są tylko inspiracją dla uczestników – wywołują po jego zakończeniu chęć zadania kolejnych pytań, dzielenia się refleksjami, przekazaniem propozycji. To są zwykle najbardziej wartościowe, bo przemyślane uwagi uczestników. By było to możliwe konieczne jest podanie kontaktu z osobami, które będą zajmowały się takimi sprawami, będą

przyjmowały uwagi i odpowiadały na pytania i wątpliwości. Warto pamiętać, że skuteczny kontakt musi być personalny – w tym przypadku punktami kontaktowymi powinny być osoby odpowiedzialne za konsultacje społeczne z poszczególnych RZGW. Powinny zostać przedstawione na początku spotkania i stać się już w jego trakcie „partnerami” dla uczestników Forum.

Brak oceny przeprowadzonej przez uczestników – brak ewaluacji spotkania w postaci anonimowej ankiety wypełnianej przez uczestników spotkania. Pozbawiło to organizatora Forum możliwości zebrania uwag dotyczących tematyki, sposobu prowadzenia i organizacji spotkania, jego przydatności dla celów konsultacyjnych, a co za tym idzie wykorzystania ich do lepszego, bardziej sprawnego i efektywnego przeprowadzenia następnego spotkania.

Uwaga! Poza umieszczonymi powyżej uwagami ważne oceny i propozycje rozwiązań na przyszłość zawiera raport Grupy Roboczej ds. Udziału Społecznego przy KZGW sporządzony po I Krajowym Forum Wodnym. Wskazuje on na wiele faktów i wynikających z nich wniosków, których zidentyfikowanie i ocena przez konsultantów zewnętrznych nie jest możliwa. Z tego względu umieszczony on został w załączniku.

OCENA PRACY I KOSZTÓW POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁAŃ

Ocena zaangażowania osobowego i kosztów poniesionych przez poszczególne RZGW na działania konsultacyjne w I fazie konsultacji zostały opracowane na podstawie informacji uzyskanych w poszczególnych RZGW. Poza wydatkami poniesionymi na poszczególne działania tabela zawiera też oszacowania zaangażowania osobowego etatowego, jak również zaangażowania osób pomagających w różny sposób w realizacji zadania.

Dorzecze Wisły

Działanie (Dorzecze Wisły)	Poniesione koszty (bez kosztów osobowych) [tys. zł]	Obciążenie kadrowe (osoby zatrudnione w RZGW) [osobomiesiące]	Zaangażowanie osób spoza RZGW (np. czł. RGWRW i Komisji ds. US) [osobodni]
Przygotowanie, dystrybucja i gromadzenie ankiet	4,25	16,90	0
Organizacja konsultacji poprzez Rady GWRW i Komisji ds. US	12,75	11,00	1
Organizacja innych spotkań i działań konsultacyjnych	0,52	1,75	5
Promocja medialna	2,32	1,00	2
Przygotowanie i druk ulotek, broszur, plakatów	24,41	8,70	0
Przygotowanie stron www na portalu RZGW	6,89	13,20	10
Różne działania edukacyjne, promocyjne i informacyjne	18,00	18,70	8
suma	69,14	71,25	26

Dorzecze Odry

Działanie (Dorzecze Odry)	Poniesione koszty (bez kosztów osobowych) [tys. zł]	Obciążenie kadrowe (osoby zatrudnione w RZGW) [osobomiesiące]	Zaangażowanie osób spoza RZGW (np. członkowie Rady Gospodarki Wodnej i Komisji ds. US) [osobodni]
Przygotowanie, dystrybucja i gromadzenie ankiet	4,5	7,5	12
Organizacja konsultacji poprzez Rady Gospodarki Wodnej i Komisji ds. US	17,05	13,0	1
Organizacja innych spotkań i działań konsultacyjnych	1,22	12,75	8
Promocja medialna	0,0	7,5	11
Przygotowanie i druk ulotek, broszur, plakatów	21,8	19,7	10
Przygotowanie stron www na portalu RZGW	11,3	21,0	60
Różne działania edukacyjne, promocyjne i informacyjne	7,5	3,43	6
suma	63,37	84,88 (osobomiesiące)	108 (osobodni)

Podsumowując, w dorzeczu Wisły na działania konsultacyjne i wspierające ten proces wydano 69140 złotych, zaś w dorzeczu Odry 63370 złotych. Oszacowania zaangażowania kadrowego są duże w sumie w dorzeczu Wisły wynoszą 71,25 osobomiesiący, zaś dla Odry 84,88 osobomiesiący. Trzeba jednak pamiętać, że obciążenie kadrowe tych działań to tylko oszacowanie, z którym pracownicy RZGW mieli czasem spore kłopoty.

WNIOSKI OGÓLNE

Oceniając działania informacyjne i konsultacyjne podjęte w czasie I fazy konsultacji „Harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych” trzeba patrzeć zarówno na efekty pozytywne tych działań, jak i niedomagania.

Niedomagania

Niskie środki budżetowe. Zarówno plany budżetowe w zakresie udziału społeczeństwa przygotowywane przez poszczególne RZGW, jak i wykorzystanie planowanych w nich środków (czasem na bardzo niskim poziomie) nie stwarzają warunków dla prawidłowej realizacji zamierzeń w tej dziedzinie. Działania konsultacyjne, informacyjne i edukacyjne wymagają wcale niemałych nakładów, jeśli mają być skuteczne. Bardzo niskie środki przeznaczane w poszczególnych RZGW na ten cel wskazują na niedocenianie roli udziału społeczeństwa w uzyskaniu efektu końcowego. Wydaje się konieczne istotne wzmocnienie tego elementu wdrażania RDW.

Brak odniesienia działań do grup docelowych. Jednym z ważnych wniosków z analizy działań podejmowanych przez RZGW w zakresie udziału społeczeństwa jest wycinkowość odniesienia części działań do wybranych grup docelowych. Jeśli ankieta była dystrybuowana do wszystkich w miarę grup, tak już część działań informacyjnych skupiała uwagę na jednej lub kilku wybranych grupach (przykładem są publikacje w mediach). Nie jest to negatywna ocena tych działań, lecz raczej uwaga dotycząca konieczności przeznaczenia w przyszłości większych środków na kompleksowe plany w tym zakresie.

Brak kompleksowych planów poszczególnych działań konsultacyjnych i informacyjnych. Większość podejmowanych działań w tym zakresie, nie jest efektem realizacji planów składających się z określenia: celów działania, grup docelowych, doboru metod i środków prowadzących do tych celów. Skromność planów przygotowywanych i realizowanych przez RZGW w zakresie udziału społeczeństwa jest zapewne uwarunkowane stosunkowo niewielkim zainteresowaniem struktur RZGW w angażowanie się w konsultacje i działania informacyjne.

Brak dyskusji i prac wspierających proces konsultacji. Proces konsultacji – szczególnie tak szeroko zakrojonych – nie ma tradycji w Polsce. W tej sytuacji prowadzenie szerokich konsultacji bez wsparcia metodycznego powoduje, że przeprowadzony proces jest ułomny i mniej, niż to możliwe, efektywny. Konieczne wydaje się skorzystanie z porad fachowców w zakresie podstaw komunikacji społecznej i konsultacji społecznych w zakresie wymienionym w poprzednim punkcie oraz przeprowadzenie szkoleń adresowanych do pracowników KZGW i RZGW odpowiedzialnych za działania w tym zakresie.

Elementy pozytywne

Efektywność badań ankietowych. Choć wyniki badań ankietowych nie pozwalają wnosić, że jest to dobra forma konsultacji takiego dokumentu jak „Harmonogram i program prac...”, to uzyskane wyniki są bardzo istotne dla poznania potrzeb grup docelowych i oparcia na nich przyszłego planu informowania o procesie przygotowania planów i ich wdrażania. Warto zaznaczyć, że uwaga dotycząca „słabości” ankiety, jako metody konsultacji nie dotyczy przyszłych etapów konsultacji.

Ilość działań. Do elementów zdecydowanie pozytywnych należy duża ilość działań podejmowanych przez poszczególne RZGW, zarówno w zakresie prób dotarcia do grup docelowych z konsultacjami, jak i działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym, pomimo skromnych nakładów finansowych. Szczupłość środków przeznaczanych na te cele była niejednokrotnie kompensowana większym, niż planowane zaangażowaniem osób odpowiedzialnych za te działania w poszczególnych RZGW.

Różnorodność działań. Różnorodność działań przejawiała się głównie w zakresie informowania, promocji i edukacji. Są to bardzo zróżnicowane działania: spotkania informacyjne, spotkania szkoleniowe, przygotowanie i wydawanie ulotek i broszur informacyjnych, druk plakatów, przygotowanie stron WWW, forum internetowe, telefon informacyjny, wystawa edukacyjna, artykuły w prasie i inne.

Gromadzenie doświadczeń. Bardzo istotną konsekwencją wysiłku włożonego w przeprowadzenie konsultacji społecznych w I etapie jest zgromadzenie dużego zasobu wiedzy i doświadczeń przez osoby w ten proces zaangażowane. Jednak warunkiem wykorzystania tych doświadczeń jest przeprowadzenie wspólnie z tymi osobami dyskusji nad „sukcesami” i „porażkami” w zakresie działań podjętych w ramach I etapu konsultacji.

Uwaga końcowa

Szczupłość środków przeznaczanych na proces konsultacji i niewielki zespół zaangażowany w ten proces wymaga wspólnego wykorzystania wszystkich doświadczeń zgromadzonych przez poszczególne RZGW. Poza tym, wiele działań w II etapie konsultacji powinno być rozwiązywane globalnie – dla obszaru kraju, a nie w poszczególnych regionach wodnych. Autorzy oceny proponują wzmocnić status Grupy ds. Konsultacji Społecznych przy KZGW złożonego z przedstawicieli poszczególnych RZGW i przedstawiciela KZGW, tak by możliwe było stworzenie zunifikowanego planu działań obowiązującego wszystkie RZGW zarówno w zakresie celów, kierunków i stosowanych metod (również niezbędnych środków osobowych i finansowych). Dotychczasowe rozwiązanie pozwalające na dowolność wyboru zakresu działania i stosowanych metod przez dyrektorów poszczególnych RZGW prowadzi do sytuacji, w której trudno będzie wykorzystać doświadczenia z różnych regionów wodnych, jak również nie jest możliwe uzyskanie podobnych efektów informacyjnych, edukacyjnych i konsultacyjnych we wszystkich regionach wodnych.

ANEKS 1. PODSUMOWANIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA I KRAJOWEGO FORUM WODNEGO

Tytuł dokumentu: Podsumowanie organizacji i prowadzenia Pierwszego Krajowego Forum Wodnego

Autor: Grupa Robocza ds. Udziału Społecznego przy KZGW

Pierwsze spotkanie Krajowego Forum Wodnego (KFW), które odbyło się dnia 3 kwietnia br. miało za swój główny cel rozpoczęcie otwartego dialogu pomiędzy różnymi środowiskami zainteresowanymi gospodarowaniem wodami w Polsce. KFW ma stanowić wsparcie dla procesu planowania umożliwiając wymianę doświadczeń i poglądów różnych środowisk związanych z gospodarką wodną na kluczowe tematy związane z zarządzaniem zasobami wodnymi. Aby cel ten mógł zostać osiągnięty, bardzo istotne jest odpowiednie przygotowanie spotkań Forum zarówno od strony merytorycznej jak i organizacyjnej.

Stąd też członkowie Grupy Roboczej ds. Konsultacji Społecznych (GR ds. KS), którzy brali aktywny udział w organizacji Forum, uznali za ważne podsumowanie zarówno działań przygotowawczych, jak i samego przeprowadzenia pierwszego KFW (na które grupa nie miała wpływu), w celu wykorzystania zdobytych doświadczeń podczas przygotowywania kolejnych spotkań. Poniżej przedstawiono najistotniejsze kwestie podsumowania dokonane przez GR ds. KS:

1. Zorganizowanie pierwszego Krajowego Forum Wodnego było istotnym wydarzeniem w ramach procesu planowania w gospodarce wodnej w Polsce. Było to pierwsze na tak dużą skalę spotkanie zorganizowane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej przy współudziale Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej, gromadzące przedstawicieli różnorodnych środowisk zainteresowanych gospodarowaniem wodami w Polsce.
2. Zorganizowanie Krajowego Forum Wodnego wpływa pozytywnie na wizerunek KZGW i RZGW, jako instytucji otwartych na opinie społeczeństwa, umożliwiających przedstawicielom różnych stron interesu uczestniczenie w procesie planowania gospodarowania wodami.
3. Krajowe Forum Wodne stwarza szerokiej reprezentacji zorganizowanego społeczeństwa możliwość dostępu do informacji o najważniejszych działaniach prowadzonych w ramach polityki wodnej, jak również możliwość wpływania na proces podejmowania decyzji, co jest spójne z wymogami współczesnej polityki wodnej.
4. Wysoka frekwencja podczas pierwszego KFW świadczy o dużym zainteresowaniu reprezentowanych środowisk kwestiami związanymi z gospodarką wodną i o potrzebie organizowania kolejnych tego typu spotkań.
5. Biorąc pod uwagę bardzo krótki czas jaki został przeznaczony na organizację, spotkanie było dobrze przygotowane dzięki dużemu zaangażowaniu GR ds. KS. **Jednak z przyczyn niezależnych od GR ds. KS, pomimo dopracowania przez grupę kwestii organizacyjnych, jak również wypracowania zaleceń dotyczących prowadzenia spotkania, organizacja KFW, a przede wszystkim jego prowadzenie wykazywało spore niedociągnięcia i skutkowało negatywnym odbiorem przez uczestników.** Mając na uwadze przygotowanie kolejnych spotkań

KFW członkowie GR ds. KS uznali za konieczne dokonanie szczegółowej analizy działań organizacyjnych i wyciągnięcie wniosków na przyszłość:

- Czas przeznaczony na organizację spotkania.

Zgodnie z dokumentami opracowanymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Departament Planowania i Zasobów Wodnych i zatwierdzonymi przez Kierownictwo Resortu Środowiska w październiku 2006 roku: „Wykaz zadań i działań dla procesu planowania gospodarowania wodami zgodnie z wymaganiami RDW w Polsce w latach 2006 – 2010” oraz „Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji” pierwsze Krajowe Forum Wodne zostało zaplanowane na marzec 2007 roku. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej przystąpił jednak do organizacji spotkania dopiero z początkiem marca bieżącego roku ustalając termin na 3 kwietnia. W efekcie wszystkie prace związane z przygotowaniem spotkania musiały zostać wykonane w ciągu jednego miesiąca (!!!), co skutkowało zbędnymi utrudnieniami organizacyjnymi, w szczególności:

 - Ostateczna lista uczestników tworzona była pod presją czasu, co nie pozwoliło na dokonanie właściwej analizy grup interesu,
 - Zaproszenia zostały wysłane na 10 dni przed spotkaniem, w wyniku czego część uczestników nie mogła wziąć udziału w KFW,
 - Zbyt późne powiadomienie uczestników o spotkaniu spowodowało utrudnienia w ustaleniu ostatecznej listy zgłoszonych uczestników,
 - Z braku czasu nie przeprowadzono kampanii informacyjnej w mediach,
 - Pośpiech organizacyjny uniemożliwił przeprowadzenie weryfikacji spójności poszczególnych prezentacji, w wyniku czego zdarzały się powtórzenia.
- Koordynacja / organizacja
Organizacja KFW była utrudniona ze względu na brak pełnej koordynacji działań, która leżała po stronie KZGW. Ze względu na ograniczenia kadrowe do organizacji KFW została zaangażowana Grupa Robocza ds. Konsultacji Społecznych (złożona z przedstawicieli RZGW, KZGW oraz GIOŚ), która jednak również ze względów ograniczeń kadrowych KZGW, nie była zwoływana od grudnia 2006 i nie posiadała Przewodniczącego. Dopiero w marcu br. zostało zwołane spotkanie grupy, na którym członkowie zostali powiadomieni o udziale w organizacji Forum. Grupa, w ciągu zaledwie dwóch spotkań musiała przygotować wszystkie szczegóły dotyczące organizacji spotkania. Taka sytuacja przy równoczesnym braku osoby oddelegowanej na stałe z ramienia KZGW do koordynowania prac związanych z szeroko pojętym procesem udziału społeczeństwa, którego elementem jest m.in. organizacja spotkań KFW oraz zbyt krótki termin przygotowań spowodowały duże utrudnienia.
- Aspekty techniczne
Nie przewidziano odpowiedniej ilości mikrofonów dla uczestników spotkania, co utrudniło prowadzenie dyskusji. Mimo wskazań ze strony GR ds. KS, nie została również zapewniona obsługa techniczna spotkania – nagłośnienie, obsługa rzutnika, laptopa. W efekcie tego bądź to prelegenci, bądź osoby z GR ds. KS prowadziły obsługę techniczną.

6. Z założenia pierwsze KFW miało dać początek otwartej dyskusji różnych środowisk na temat polityki wodnej Polski. Miało stać się impulsem do otwartej wymiany poglądów zarówno na samym Forum, jak i po spotkaniu. Miało zachęcić uczestników do kolejnych spotkań. Dlatego tak istotne było przygotowanie merytoryczne i prowadzenie spotkania. Warto więc podsumować KFW od strony prowadzenia i zawartości merytorycznej:
- Podczas spotkania zabrakło osoby odpowiedzialnej za prowadzenie spotkania, która pilnowałaby zgodności przebiegu spotkania z programem oraz prowadzącej dyskusję. W efekcie spotkanie prowadzone było kolejno przez kilka osób, które równocześnie były prelegentami. Sprawiało to wrażenie braku koordynacji w prowadzeniu spotkania i tak zostało odebrane przez niektórych uczestników.
 - Zakres tematyczny poszczególnych prezentacji częściowo powtarzał się. Widoczny był brak spójności prezentacji.
 - Brakowało prowadzenia krótkich dyskusji po każdej prezentacji (co wiąże się z brakiem osoby prowadzącej).
 - Dyskusja (zaplanowana również w programie spotkania) została skutecznie utrudniona – wręcz uniemożliwiona – przez brak możliwości bezpośredniego zadawania pytań i podejmowania jakiegokolwiek wymiany zdań przez uczestników. Tym samym, otwarty dialog, do którego zaproszono listownie uczestników został praktycznie uniemożliwiony, co zostało negatywnie odebrane przez większość uczestników.
 - Mimo zaplanowania w programie, zabrakło całkowicie dyskusji na temat roli Krajowego Forum Wodnego, kluczowej dla kolejnych spotkań Forum.
 - Spotkanie nie zostało podsumowane przez prowadzących (KZGW), nie zostały przedstawione żadne kolejne przewidywane działania, nie została określona rola uczestników Forum i oczekiwania względem nich, nie wyciągnięto żadnych wniosków końcowych podsumowujących spotkanie.
 - Zgodnie z materiałami przekazanymi uczestnikom, po spotkaniu KFW miał zostać sporządzony przez KZGW, a następnie zamieszczony na stronie internetowej KZGW raport ze spotkania. Ponadto uczestnicy mieli otrzymać sprawozdanie z przebiegu prac KFW. Dwa miesiące po spotkaniu ani raport, ani sprawozdanie nie zostało udostępnione uczestnikom.

Wnioski

Biorąc pod uwagę powyższą ocenę zarówno działań przygotowujących KFW, jak i samego prowadzenia spotkania, można wysnuć następujące wnioski, które powinny być wzięte pod uwagę przy organizacji kolejnego Forum:

- Przed przystąpieniem do organizacji drugiego KFW konieczne jest ustalenie rzeczywistego celu spotkania. Bez określenia, czego oczekuje się od uczestników niemożliwe jest odpowiednie przygotowanie i poprowadzenie spotkania. Cel spotkania winien być ustalony we współpracy z Grupą Roboczą ds. Planów Gospodarowania Wodami i Programu Wodno-Środowiskowego.
- Zakres tematyczny Forum powinien zostać ustalony wspólnie z Grupą Roboczą ds. Planów Gospodarowania Wodami i Programu Wodno-Środowiskowego

odpowiedzialną za koordynację działań związanych z planowaniem gospodarowania wodami zgodnie z zapisami RDW. Konieczne jest zatem wspólne spotkanie GR ds. KS i GR ds. Planów.... Przy ustalaniu programu spotkania koniecznie należy wziąć pod uwagę fakt, iż zgodnie z założeniami uczestnicy powinni mieć możliwość udziału w dyskusji nad strategicznymi rozwiązaniami w gospodarce wodnej. Spotkanie winno zatem nie tylko informować o najistotniejszych elementach obecnej polityki wodnej ale także dać uczestnikom możliwość wyrażania opinii co do elementów tej polityki.

- Organizacja KFW wymaga dłuższego czasu. Tego typu spotkania, konferencje organizowane są z reguły z wyprzedzeniem rocznym. Biorąc pod uwagę, iż drugie KFW planowane jest w „*Harmonogramie i programie prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji*” na luty 2008 roku, konieczne jest jak najszybsze podjęcie decyzji, co do ostatecznego terminu spotkania. Organizacja Forum powinna rozpocząć się najpóźniej we wrześniu br.
- Konieczne jest jednoznaczne wskazanie z ramienia KZGW stałego koordynatora prac związanych z procesem udziału społeczeństwa, w tym organizacji spotkań KFW.
- Ze względu na konieczność rozpoczęcia organizacji drugiego KFW niezbędne jest jak najszybsze zatwierdzenie budżetu planowanego na organizację spotkania.
- Podczas spotkania, tematy powinny być przedstawiane, przez osoby zajmujące się merytorycznie prezentowaną tematyką.
- Konieczne jest zapewnienie odpowiedniej spójności prezentowanego materiału.
- Zaleca się, by spotkanie prowadzone było przez specjalistę w zakresie moderowania spotkań. Wskazane jest, by osoba ta wywodziła się ze środowiska związanego z gospodarką wodną, co ułatwi prowadzenie dyskusji w trakcie spotkania.
- Z założenia Forum ma stanowić platformę wymiany poglądów. Należy zatem zwrócić uwagę na umożliwienie uczestnikom otwartej dyskusji nad zagadnieniami stanowiącymi przedmiot spotkania.

Grupa Robocza ds. Konsultacji Społecznych przygotowała powyższe uwagi w oparciu o własne doświadczenia wynikające z zaangażowania w organizację Pierwszego Krajowego Forum Wodnego. Ponadto uwzględnione zostały spostrzeżenia, uwagi i opinie wyrażane przez uczestników KFW.

Zamierzeniem GR ds. KS było wyciągnięcie wniosków z organizacji i przebiegu pierwszego KFW a następnie przedstawienie KZGW kwestii, na które należy zwrócić uwagę przy organizacji i prowadzeniu następnych spotkań KFW.